

Tkana slikovnica

Delzotto, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:331267>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za odgojne i obrazovne znanosti

LUCIJA DELZOTTO
TKANA SLIKOVNICA
Završni rad

JMBAG: 0303029469, redovni student

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Metodika likovne kulture II.

Mentor: Doc.mr.art. Aleksandra Rotar

SADRŽAJ

1.UVOD	4
2.SLIKOVNICA	5
3. POČETCI I POVIJEST SLIKOVNICE	6
4.PODJELA I FUNKCIJE SLIKOVNICA	6
4.1. Zabavna funkcija	7
4.2. Informatičko-odgojna funkcija	7
4.3.Spoznajna funkcija	7
4.4.Iskustvena funkcija	7
4.5.Estetska funkcija.....	8
4.6.Govorno-jezična funkcija	8
5.ZNAČENJE I ULOGA	10
6. KVALITETA SLIKOVNICA.....	11
7.SLIKOVNICE S OBZIROM NA DOB DJETETA	13
8.ODNOS SLIKE I TEKSTA	14
8.1.Slika	15
8.1.1.Ilustracije koje potiču kreativnost i oplemenjuju dijete	16
8.2.Tekst	17
9. POTICANJE STVARALAŠTVA.....	18
9.1.Usmjeravanje opažanja.....	18
9.2.Aktiviranje sjećanja	19
9.3.Maštanje, ilustracije.....	19
9.4.Zamišljanje	20
9.5.Igre s likovnim materijalima.....	20
9.6.Potvrđivanje.....	20
10.OMETANJE STVARALAŠTVA	21

10.1. Crtanje djeci.....	21
10.2. Ispravljanje dječjih oblika.....	21
10.3. Slikovnice za bojanje.....	21
10.4. Učestalo izlaganje dječjih radova	22
10.5. Širenje shematskih oblika među djecom	22
10.6. Vrednovanje i procjenjivanje likovnih radova djece	22
10.7. Komentiranje i prigovaranje	23
10.8. Prenaglašavanje vrijednosti	23
10.9. Urednost i preciznost	23
11. KREATIVNOST ODGAJATELJICE MIRJANE KALČIĆ	24
11.1. Braća Grigro i Brabro	25
11.2. Ja i moja ptica Duše Dušica.....	26
11.3. Mudra sova	27
11.4. Dobri prijatelji	28
12. PROCES IZRADE SLIKOVNICE UNUTAR ODGOJNE SKUPINE	29
13. ZAKLJUČAK	43
14. LITERATURA.....	44
15. POPIS FOTOGRAFIJA	45
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZ METODIKE LIKOVNE KULTURE II...	47
16. SAŽETAK.....	51
17. SUMMARY.....	51

1.UVOD

Tijekom osnovnoškolskog obrazovanja moju likovnu kreativnost razvijao je profesor Budimir Buktenica. Njegove sugestije i konzultacije stvorile su u meni želju za daljnjim likovnim obrazovanjem pa sam tako upisala srednju Školu primijenjenih umjetnosti i dizajna u Puli te se usavršavala na odjelu za tekstilni dizajn. U ljetnom semestru treće godine studija predškolskog odgoja na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli vodila sam likovnu aktivnost s djecom u dječjem vrtiću „*Dado*“ u Štinjanu, unutar kolegija Metodika likovne kulture II., kod doc.art. Aleksandre Rotar. Tako sam ujedno sudjelovala u vrijednom i zapaženom projektu „*Adrifort*“ koji je rezultirao zbornikom radova i može se naći u sveučilišnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj.

Tehnika kojom sam radila u starijoj odgojnoj skupini bila je kolažiranje na platnu A3 formata. Izložba je bila realizirana u kružnom interijeru austro-ugarske utvrde Punta Cristo koja se ubraja u vrijednu baštinu Republike Hrvatske. Kao zaključak svog sveukupnog visokog obrazovanja na Sveučilištu Jurja Dobrile željela sam ujediniti teoriju i praksu s područja kolegija Metodika likovne kulture II. tako da unutar odgojne skupine s manjim brojem djece izradim slikovnicu.

Tkana slikovnica naziv je mojeg završnog rada zato što je ona zamišljena i izvedena kao poveznica s mojim prijašnjim obrazovanjem na odjelu tekstilnog dizajna. Osim te poveznice, tkana slikovnica zamišljena je i kao taktilna slikovnica koja je bliska djeci ne samo po svojoj fabuli, nego i po raznovrsnim prirodnim materijalima s izraženom teksturom kojima je izrađena te kao takva produkt je dječje mašte.

2.SLIKOVNICA

Slikovnica je jednostavno rečeno knjiga slika ili naziv koji se obično koristi za imenovanje knjige sa slikama. Dizajnerski je oblikovana tako da privuče kupce, a najčešća ciljna publika su roditelji. Iako se slikovnice i ilustrirane knjige najčešće stvaraju za djecu, često su i odrasli njihovi čitači te se može zaključiti da za ljubitelje slikovnica ne postoje dobne granice.

Slikovnice razvijaju djetetovu kreativnost i imaju veliki utjecaj na razvoj djetetove mašte. One uvode dijete u svijet umjetnosti i književnosti, pomažu u razvoju opažanja, pažnje, pamćenja, mišljenja i logičkog zaključivanja te obogaćuju maštu i kreativno mišljenje. Brojna istraživanja pokazala su da djeca kojoj se čita i priča od najranije dobi brže razvijaju govor, zainteresiranija su za okolinu, brže uče, bolje se snalaze u komunikaciji s drugima, razvijaju predčitačke vještine i spremnija su za samostalno čitanje.

Zahtjevnost slikovnice ovisi o dobi djeteta i zato je bitno prilagoditi slikovnicu uzrastu djeteta kako bi ga što više zainteresirala i potaknula na kreativno razmišljanje. Nisu sve slikovnice namijenjene istom uzrastu djeteta; različita tematika, format, oblik i dizajn napravljeni su i za različitu dob djece. Kod izbora slikovnice mora se paziti da je ona prilagođena spoznajnim mogućnostima djeteta. Najčešće su slikovnice oblikovane za prosječno nadarenu djecu, ali postoje slikovnice oblikovane za posebno nadarenu djecu ili pak za djecu s poremećajima u razvoju. Iako su slikovnice često usmjerene na najmlađe i svojim izričajem prilagođene određenoj dobi, one variraju od brojalica, slovarica i kartonskih interaktivnih slikovnica, pa sve do konceptualnih slikovnica usmjerenih na nešto stariju publiku.

Edukativna se uloga slikovnica očituje kroz činjenicu da one na zanimljiv i duhovit način uče o praktičnim stvarima (riječi, boje, brojevi, životinje i dr.) i o osnovnim ljudskim vrijednostima: ljubavi, prijateljstvu, zdravstvenoj prevenciji, pristojnosti i slično. Slikovnice također pomažu djetetu u razvijanju predčitačkih vještina neophodnih za samostalno čitanje. Osim toga one često imaju vrlo važnu funkciju odgoja i obrazovanja, pa čak i prvi sadržaji u slikovnici moraju biti edukativni i popraćeni poznatim slikama predmeta, životinja, svega onoga bližeg djetetovoj okolini što će mu pružiti mogućnost da u kasnijim razdobljima života prikupi sve novije informacije o široj i nepoznatoj okolini.

Uz klasične slikovnice danas postoje i **multimedijalne slikovnice**. Razvoj novih medija i tehnologije uvjetuje daljnji razvoj slikovnice. U zadnje vrijeme sve se više razvija i primjenjuje multimedijalna slikovnica koja više privlači pozornost i zadovoljava potrebe

djece. Multimedijalna slikovnica ne isključuje klasičnu slikovnicu, već se njome nadopunjuje¹.

3. POČETCI I POVIJEST SLIKOVNICE

Začetnikom slikovnice smatra se teolog i pedagog Jan Amos Komensky čija je „*Orbis sensualium pictus*“, objavljena 1658. godine, prva “edukativna slikovnica” u povijesti. Poslužila je kao uzor mnogobrojnim kasnijim bogato ilustriranim knjigama o prirodi, životu i umjetnosti koje su služile za odgoj i obrazovanje djece i mladih osamnaestog stoljeća.

Pravim ocem slikovnice Europljani smatraju weimarskog nakladnika J. Bertucha koji je 1792. godine realizirao izuzetan nakladnički pothvat objavivši „*Slikovnice za djecu*“ u 12 dijelova, sa 6.000 bakroreza. Bertuch je *Slikovnicu* prodavao u kompletu, ali i pojedinačno, kako bi ju učinio dostupnom svima. Smatrao je da je dječja slikovnica sastavni dio dječje sobe, baš poput krevetića, lutke ili drvenog konjića, te da najranije poučavanje djeteta treba započeti preko slika.² Iako je odonda proteklo više od dvjesto godina, mišljenja pedagoga, odgojitelja i znanstvenika o tome nisu se do danas promijenila. Prva dječja knjiga – slikovnica – pritvorena su vrata u život djeteta. Zbog toga nije svejedno kakvu ćemo mu slikovnicu pružiti i kako ćemo ta vrata odškrinuti.

4. PODJELA I FUNKCIJE SLIKOVNICA

Slikovnica je od samih svojih početaka nastajala s određenom svrhom i ciljevima. Nastala je također iz različitih motiva čiji se spektar s vremenom mijenjao i proširivao.

Suvremena slikovnica raspolaže pedagoškim, psihološkim, umjetničkim i jezičnim potencijalima te kao takva utječe na dijete u korespondenciji s potrebama onoga komu je namijenjena. „*Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide*

¹ Crnković, M. (1984.): „*Dječja književnost*“, Školska knjiga, Zagreb.

² Hameršak, M. (2011.): „*Pričalice, o povijesti djetinjstva i bajke*“, Algoritam, Zagreb.

*očima umjetnika. To je iznimno važno jer je pristup slikovnicama, zapravo, mala pokretna izložba koja je dostupna i najmanjoj djeci“.*³

Funkcije slikovnice često određuju i njezinu pripadnost odgovarajućoj vrsti. U literaturi se navodi da slikovnica može imati sljedeće funkcije (koje se mijenjaju s obzirom na potrebe u odgoju djece predškolske dobi): zabavnu, informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku, a moguće je dodati i govorno-jezičnu funkciju.

4.1. Zabavna funkcija

Za djecu je također vrlo važna zabavna funkcija slikovnice. Dijete se mora s knjigom igrati, odnosno ona ga mora zabavljati. Trenutci provedeni uz knjigu ne bi smjeli biti takvi da tu knjigu djetetu učine dosadnom i odbojnom. Dijete kroz igru apsorbira znanje koje je za nj na prvi pogled skriveno.

4.2. Informatičko-odgojna funkcija

Dijete će pomoću slikovnice dobiti odgovore na pitanja koja si postavlja ili odgovor na neke životne probleme, kojih do sad nije bilo ni svjesno. Ono će postupno naučiti da je knjiga izvor iz kojeg valja crpiti znanje. Slikovnicom se djeci može lakše i na adekvatan način objasniti kako razumjeti veze, promjene, odnose među stvarima i pojavama. Dijete pomoću slikovnice postupno razvija vlastito mišljenje, analitički i sintetski promatrati, uspoređivati, pa čak i apstraktno razmišljati.

4.3. Spoznajna funkcija

Dijete pomoću slikovnice preispituje svoje znanje i spoznaje o stvarima, odnosima i pojavama, dobiva sigurnost da su njegove spoznaje ispravne i njegovi stavovi adekvatni.

4.4. Iskustvena funkcija

Važna se uloga slikovnice očituje i na području socijalizacije djeteta u postupku njegovog oblikovanja kao punopravnog člana ljudske zajednice. Danas većina djece ne poznaje okruženje u kojem su prethodne generacije živjele te će o tome doznati iz knjige,

³ Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. (2009.): „*Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica*“ . Golden marketing-tehnička knjiga, Zagreb.

televizije ili CD-roma. Upravo stoga slikovnica može potaknuti razgovor roditelja s djecom, razmjenu iskustava te uspostaviti veze između generacija.

4.5. Estetska funkcija

Ova funkcija ima veliku ulogu u slikovnici. Razvija u djetetu osjećaj ljepote, djeluje na njegovu pamet, osjećaj, izaziva u njemu emocije i ne ostavlja ga hladnog prema svijetu. Likovna i grafička strana slikovnice često su jedini i najvažniji poticaj interesa za knjigu. Ona uvelike utječe na ukus djeteta.

4.6. Govorno-jezična funkcija

Slikovnica potiče razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, djetetov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te drugih predčitačkih vještina. Slikovnice se dijele na osnovi različitih kriterija.

Široku podjelu donose B. Majhut i D. Zalar (2008), koji slikovnice dijele s obzirom na:

- a) oblik,
- b) strukturu izlaganja,
- c) sadržaj,
- d) likovnu tehniku i
- e) sudjelovanje recipijenta.

Slikovnice **po obliku** su:

- a) Leporello,
- b) *pop-up*,
- c) nepoderive,
- d) slikovnica igračka te
- e) multimedijaska slikovnica koja sadrži sliku, tekst i zvuk.

U svijetu je sve češća i elektronička slikovnica. S obzirom da njezina izrada uključuje i primjenu novih tehnologija, to podrazumijeva i primjenu tehnologije pri korištenju slikovnice te ona kao takva postaje predmetom posebnih istraživanja. U Hrvatskoj su se elektroničke slikovnice tek počele pojavljivati. Prva slikovnica za iPad i iPhone jest „*Slonić Oscar*“ Andree Petrlik Huseinović.

Po strukturi izlaganja slikovnice mogu biti **narativne i tematske**.

Prema sadržaju mogu biti vrlo raznolike i gotovo je nemoguće navesti sve skupine tema kojima slikovnice pripadaju. Najzastupljenije teme su: životinje, svakodnevni život, abeceda, igre i fantastika. S obzirom na vrstu tehnike koja je upotrijebljena pri oblikovanju likovne dimenzije one mogu biti:

- a) Fotografske,
- b) lutkarske,
- c) slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika,
- d) strip-slikovnice te
- e) interaktivne slikovnice.

U odnosu na sudjelovanje recipijenta postoje slikovnice kojima se dijete samostalno služi i one za koje je potrebno posredovanje roditelja, odgajatelja ili učitelja. Prve knjige za djecu služile su prije svega kao sredstvo za poučavanje te za moralni, duhovni i vjerski odgoj djece. Jedna od prvih takvih knjiga je „*Spiritual Milk for Boston Babes*“ engleskoga svećenika Johna Cottona, objavljena 1646. godine, a sadrži vjerske pouke u stihovima. Iako izvorno nisu bile namijenjene najmlađima, u to vrijeme u dječju književnost ulaze Perraultove bajke i La Fontaineove basne, a kasnije i bajke braće Grimm te priče o Gulliveru i Robinsonu Jonathana Swifta i Daniela Defoea. Vrlo se rano razvila svijest o tome da knjiga za djecu sadrži različite potencijale za djelovanje na svoje recipijente, odnosno knjigu za djecu se počelo promatrati kao sredstvo koje može utjecati na njihov razvoj.

S obzirom na osnovnu namjenu, slikovnicu bi mogli podijeliti na dvije grupe:

- a) spoznajnog tipa i
- b) poetskog tipa.

Slikovnice **spoznajnog tipa** pružaju znanje i spoznaje iz života i prirode. One upućuju u osnove brojenja i igru slovima, upoznaju dijete s domaćim i divljim životinjama, proizvodima tehnike, ambijentom u kojem živi i tako dalje. One, naravno, trebaju biti likovno i grafički što bolje opremljene.

Slikovnice **poetskog tipa** ne nude djeci neka strogo određena i pouzdana znanja, već ponajprije djeluju na njihovu maštu, ukus i estetiku. To su primjerice dječje pjesmice, narodne i umjetničke bajke i priče, basne, pa i realističke crtice i pripovijetke.⁴

⁴ Diklić, Težak i Zalar (1996.): „*Primjeri iz dječje književnosti*“, DiVič, Zagreb.

Ove se funkcije međusobno isprepliću i rijetko se jedna ostvaruje neovisno o drugoj. Budući da je slikovnica najčešće prvi pisani tekst s kojim se dijete susreće, može ju se označiti kao vrlo važnu, posebice u okviru općeg razvoja djeteta i uloge u razvoju njegova jezika. Može se zaključiti da je slikovnica sastavni dio poticajnih materijala za leksički razvoj djeteta.

5.ZNAČENJE I ULOGA

Iako se slikovnica pojavila već u sedamnaestom stoljeću (1657. „*Orbis pictus*“ Jana Komenskog), tek je dvadeseto stoljeće postalo pravim stoljećem slikovnice. Tijekom velikih društveno-ekonomskih i civilizacijskih promjena, s razmahom urbanizacije djeca sve manje trče slobodnim prostorima. Djeca su primorana provoditi vrijeme u stanu, pa im je često (uz televiziju, ostalu tehnologiju i prezaposlene roditelje) jedini izvor spoznaje o svijetu i životu slikovnica. Upravo zbog toga njezina uloga i značenje sve više rastu. Dobra i kvalitetna slikovnica djeci nadomješta slobodnu igru i trčanje za životinjama, donosi istine i poruke, razvija maštu i dar zapažanja, upoznaje ih sa svijetom, intenzivira emocije, razvija smisao za ljepotu, potiče na akciju, izaziva moralno vrjednovanje, bogati rječnik i pomaže pri stvaranju pravilnih jezičnih formulacija. Raznolike su mogućnosti njezina odgojno-obrazovnog djelovanja.

Slikovnica kao prva dječja knjiga ima posebnu važnost i značenje, kao i sve drugo što je u životu prvo. Sve što je prvo izrazitije se i jače usijeca u dušu, dulje se pamti te snažnije utječe na formiranje karaktera, a upravo zato nije svejedno kakvu slikovnicu dajemo djeci u ruke.

Nažalost, slikovnica nije samo dragocjena knjiga, nego i roba koja neizbježno podliježe zakonima tržišta. Izdavačka poduzeća stavljaju na tržište mnoštvo slikovnica koje, kao i igračke, moraju nečime privući kupca. Da bi se potonje postiglo, izmišljaju se razni oblici, pokretne figure, jarke boje i slični elementi koji nisu bitni. Ako ukus kupca (u ovom slučaju roditelja) nije razvijen i ako on traži upadljive, kričave boje, dezenom i krojem lijepo obučene životinje te idealne priče, pobijedit će neukus na štetu djece. Kao što na igrački ne piše ime kreatora, već samo naziv poduzeća koje ju je proizvelo, tako i veći dio slikovnica dolazi kao anonimna roba, bez imena slikara i pjesnika.

6. KVALITETA SLIKOVNICA

Slikovnica je prva knjiga za djecu i treba imati svoju svrhu i cilj. Također, ona treba imati određene funkcije koje razvija te točno određenu dob čitatelja kojima je namijenjena. Ovo su neke značajke koje postavljaju visoke zahtjeve pred stvaratelje slikovnice s ciljem što uspješnijeg ostvarivanja njezinih potencijala. Ovi čimbenici istovremeno nalažu da se pri procjeni kvalitete slikovnica u obzir uzmu oni kriteriji koji se primjenjuju u proučavanju dječje književnosti i kriteriji za procjenu likovne umjetnosti, jezika i književnosti te dizajna. Nakon toga, procjenjuju se i likovno-tehnička opremljenost, usklađenost estetskih faktora knjige (oblik, veličina, primjerenost uveza u odnosu na sadržaj i dob djece kojoj je knjiga namijenjena), prilagođenost dobi te obrada teme kod problemskih slikovnica.

Upravo zato u analizama slikovnica sudjeluju stručnjaci raznih profila, a neizostavni su i književnici, likovni umjetnici, pedagozi te profesori književnosti i jezika. Jasno istaknuta imena stručnjaka koji su odgovorni za nastajanje slikovnice predstavljaju odgovornost i svojevrsno jamstvo kvalitete, dok anonimnost slikovnice dovodi u pitanje njezino podrijetlo, a samim time i kvalitetu. *„Put do dobre i prave prve knjige za djecu i od knjige do djeteta ima više izvora i staza, od kojih je prvi timski rad pisac – ilustrator – pedagog – likovno-tehnički urednik te dobronamjerni, informirani, da ne kažemo i upućeni i obrazovani posrednici: roditelji, odgajatelji, knjižničari, knjižari. Samo smišljenim povezivanjem svih ovih karika može se postići cilj da se i putem knjige djeci nude prave ljudske vrijednosti i sadržaji.“*⁵

Postoje tvrdnje da kvaliteta slikovnice prije svega ovisi o prirodi odnosa teksta i slike jer na tom odnosu počiva značenje koje slikovnica prenosi i utjecaj koji ona može imati na dijete. Slika ima jak utjecaj na doživljaj svijeta kod djece predškolske dobi. Istraživanja percepcije djeteta pokazuju da je najpogodnija ona slika koja sadrži malo pojedinosti te koja predmete i pojave prikazuje kao općenite. Pomoću takve slike djetetu se olakšavaju procesi apstrakcije i generalizacije što čini važan dio spoznavanja njegove okoline. No, to ovisi o stupnju djetetova razvoja pa se odrastanjem funkcija ilustracije mijenja i ona od informative prelazi u doživljajnu funkciju što znači da je sve manje realistična u odnosu na ono što ilustrira, a sve više poticajna za doživljaj i maštu.

Karakteristike literarnog djela moraju biti u skladu sa stupnjem djetetova jezičnog razvoja. Jezične karakteristike teksta trebale bi biti usklađene sa stupnjem njegova jezičnoga razvoja. Slikovnica od najranije dobi potiče djetetov jezični razvoj. Uzimajući u obzir sve

⁵ Posilović, (1986): *„Knjiga u životu predškolskog djeteta“*. U Kutić slikovnica: priručnik za osnivanje i rad, Naša djeca, Zagreb.

komponente koje slikovnica mora posjedovati, može se reći da je dobra slikovnica ona koja je u skladu s djetetovim razvojem, temom i izgledom korespondira s djetetovim razvojnim osobitostima, ima harmonično usklađenu tekstualnu i slikovnu komponentu, a s obzirom na funkcije i vrstu kojoj pripada, potiče djetetov razvoj.

Slikovnica prije svega treba biti primjerena dobi djeteta kojemu je namijenjena, što znači da treba pratiti djetetov razvoj na svim razinama poštujući pritom individualne razlike među djecom. Mogli bi se složiti da nije svaka slikovnica primjerena za svako dijete. Mnogi roditelji, odgojitelji i drugi posredovatelji slikovnice često traže odgovore na pitanje koja je slikovnica primjerena za koju dob, koje su značajke kvalitetne slikovnice te koja je slikovnica u skladu s razvojnim potrebama djeteta. U mnogim slučajevima to posredovanje ne ovisi samo o njima niti na to mogu utjecati, već ovisi o odabiru onoga što je ponuđeno. U nedostatku poznavanja literature namijenjene djeci i razvoja djeteta, roditeljima je teško prepoznati slikovnicu koja odgovara njihovom djetetu. Odabir primjerene slikovnice bio bi uspješniji kad bi bilo istaknuto komu je ona namijenjena uz odgovarajuće obrazloženje. To bi trebali činiti nakladnici, budući da su oni najodgovorniji za nastajanje slikovnice. Kako bi nastala dobra slikovnica, nakladnici trebaju znati kome je namijenjena, dobro poznavati tog kome je namijenjena, ali i dobro poznavati slikovnicu kao literarnu vrstu, što znači sve njezine značajke, funkcije i svrhu koju ima. Autori i ilustratori također trebaju dobro poznavati djetetov razvoj da bi svoje načine izražavanja mogli prilagoditi njegovim mogućnostima percepcije. Tako ponovno do izražaja dolazi svrhovitost suradnje sa psiholozima, pedagozima i stručnjacima iz područja književnosti i jezika. Često možemo uočiti da se na stranim slikovnicama nalaze oznake raspona dobi kojoj su namijenjene, dok u Hrvatskoj klasificiranje slikovnica po dobi gotovo da ne postoji. Moglo bi se pretpostaviti da je razlog tomu nerado sužavanje tržišta od strane nakladnika ili taj što ispravno dobno namjenjivanje iziskuje niz znanja onoga koji slikovnicu namjenjuje, i to znanja iz područja likovne umjetnosti, književnosti, lingvistike, psihologije i pedagogije. Ako se slikovnica ne klasificira ili ne označi primjerenom za određenu dob, daje se poruka da je svaka slikovnica za bilo koje dijete ili da su slikovnice samo za najmanju djecu.

Općenito prevladava mišljenje da su slikovnice samo za djecu od rođenja do 3. godine, iako se većina slikovnica može svrstati za dob od rođenja do 8. godine života. Tek u novije vrijeme na nekim slikovnicama u Hrvatskoj moguće je pronaći oznake dobi kojoj je namijenjena, iako su te oznake često određene u širokom rasponu, primjerice za dob od 2 do 4 godine. Oznake s takvim rasponom dobi mogu predstavljati orijentir roditelju pri odabiru slikovnice, ali se u tome može pojaviti i jedan oblik zamke. Ako roditelj ne zna procijeniti

slikovnicu, odnosno ne zna odrediti stupanj razvoja njegovog djeteta, tada mu ta oznaka može dodatno otežati odabir slikovnice. Može se pretpostaviti da će roditelj s obzirom na oznaku raspona dobi na slikovnicama bez previše razmišljanja uzeti tu slikovnicu ako je starosna dob njegova djeteta u okviru raspona dobi u oznaci. Nakladnici su ovisni o tržištu koje čine knjižare i knjižnice. Knjižare su komercijalne ustanove, pa je realno očekivati da će zapošljavati komercijalne stručnjake, prodavače, menadžere prodaje i slično.

Rijetki će pri zapošljavanju prednost dati stručnjacima koji se bave istraživanjima proizvoda koje oni prodaju. Ipak, potrebno je imati na umu da je dijete je osnovna svrha postojanja slikovnice. Potrebna mu je slikovnica koja će biti u skladu s njegovim potrebama i iskustvom, pratiti i podupirati njegov razvoj te pritom odgovoriti na njegove specifične potrebe i interese.⁶

7.SLIKOVNICE S OBZIROM NA DOB DJETETA

Za djecu mlađu od tri godine ilustracije u slikovnici trebale bi biti velike i prikazivati predmet jednostavnog i jasnog oblika s primarnim bojama. S vremenom će dijete početi zanimati složeniji likovni sadržaji, oko pete godine uživati će u proučavanju i otkrivanju bogatog sadržajnog crteža s mnogo elemenata i brojnim međusobnim odnosima likova u kretanju.

U **prvih šest mjeseci** djetetova života djetetu su potrebne slikovnice koje sadrže pjesmice i brojalice jer se uz pomoć njih podupire razvoj osjećaja za glasove, ritam i intonaciju govora što je temeljno za kasniji pravilan razvoj govora.

Od **šest do dvanaest mjeseci** starosti djeteta slikovnice mogu biti izrađene od kartona, različitih vrsta plastike, tkanine ili spužve. One mogu sadržavati dijelove koji se mogu rasklapati poput lepeze, otvarati, izvlačiti i povlačiti te slagati u različite oblike. Slikovnice za tu dob djeteta više nalikuju igrački nego knjizi uz pomoć kojih dijete razvija finu motoriku ruku i koordinaciju tijela.

Dob **od jedne i dvije godine** vrijeme je za slikovnice koje sadrže neku priču, a prikladna je i za neke slikovnice koje uče djecu o stvarima u njihovoj okolini. Kako dijete odrasta i osamostaljuje se u razgledavanju, listanju, pa i čitanju slikovnica, ilustracije sve više gube svoju informativnu funkciju i u sve većoj mjeri dobivaju estetsku funkciju, tj. slika više ne pomaže shvaćanju teksta već obogaćuje doživljaj i oplemenjuje tekst.

⁶ Martinović, I. i Stričević, I.(2011.): „*Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal*”

Četverogodišnjacima i petogodišnjacima zanimljive su radnje s jednostavnim zapletom, priče o ljudima, ljudskim odnosima i događajima bliskim njihovom iskustvu. Kako se povećava dob djeteta, povećava se i potreba za sve složenijim pričama. Tako će primjerice djecu **u šestoj godini** života zanimati basne, bajke i duže priče o ljudima i prirodi. Basne i bajke određenih autora imaju bezvremensku vrijednost, uz kvalitetne ilustracije. **Starijoj predškolskoj djeci** primjerene su slikovnice s maštovitim i nedorečenim ilustracijama. Tako, dijete slušajući i čitajući samostalno stvara predodžbe o likovima i radnji. Interes djeteta za teme i vrste slikovnica ovisi o njegovu stupnju razvoja, ali i o bogatstvu poticaja i iskustvu koje ima sa slikovnicama i čitanjem.

Primjer kupnje slikovnice od strane odgajateljice dječjeg vrtića kao dar za Novu godinu kojeg u vrtić donosi sveti Nikola: „Odgajateljica je posjetila Sajan knjiga i ondje kupila tri slikovnic (cijena je bila unutar 50,00 kuna koje su dali roditelji za svako dijete). Cilj odgajateljice je da kupljenim stvarima popuni vreću kao dar, što je djecu trebalo veseliti jer je vreća trebala biti velika i debela. Problem je međutim nastao kada je dijete otvorilo slikovnice, prolistalo i od tada zaboravilo da postoje. Kada je izrazilo želju za čitanjem slikovnice, nikada nije više poseglo za tim slikovnicama koje je dobilo u vrtiću od svetog Nikole. Pritom je odlučujuća činjenica bila što je odgajateljica kupila novčano najjeftinije ali ne i najkvalitetnije slikovnice, bilo bi puno bolje da je za svako dijete kupila samo po jednu ali kvalitetnu slikovnicu.“⁷

8.ODNOS SLIKE I TEKSTA

Slika i tekst kao jedinstvo snažno djeluju na dijete. Napredak slikovnice usko je vezan s napretkom štamparstva, a sve rašireniji grafički strojevi pružaju slikovnici sve veće mogućnosti razvoja. Slike govore jezikom kojeg nije potrebno prevoditi, pa slikovnice vrlo lako prolaze granice i postaju svojina sve djece svijeta. Umjetnički domet slikovnice ovisi o savršenoj simbiozi slike i teksta i o njihovom međusobnom odnosu, uz pretpostavku da su na određenoj umjetničkoj visini. Ako je sjaj slikovnice u tome što može biti dvostruko lijepa, od ljepote dvaju izraza - likovnog i literarnog - njezina je bijeda u tome što može doživjeti dvostruku degradaciju. Također, slikovnica je ovisna i o grafičkoj izvedbi te o nivou grafičke industrije. Ponekad se pokrenu diskusije o tome koja je komponenta važnija, likovna ili literarna. Nije jedna komponenta podvrgnuta drugoj, niti je u njezinoj službi, nego su njihove uloge jednako važne; i slika i tekst iskorištavaju svoje izražajne moći na najbolji mogući

⁷ Citat iz razgovora kojega sam realizirala s profesoricom Rotar tijekom pisanja ovog završnog rada

način. Slika ne smije biti imitacija, već umjetnički izraz u prikazivanju bića, predmeta i pojava iz života. Bolje su i obične fotografije životinja, ljudi i vozila nego crteži i slike koje lažno dočaravaju nešto kreativno i umjetničko. Tekst mora biti sadržajan, izražen jasnim i preciznim stilom te čistim jezikom (ako već nema određene jezične obojenosti). Postoje i slikovnice, većim dijelom za mlađu djecu, s vrlo malo teksta ili čak bez njega, kao što postoje one u kojima dominira riječ. Svakako je najbolje rješenje ona slikovnica koja ima uravnotežen omjer slike i teksta, tako da se jedna komponenta dopunjuje drugom te se one skladno prožimaju.⁸

8.1.Slika

Umjetnost vizualnog pripovijedanja bila je neizostavni dio pripovjedačke baštine i tijekom povijesti. Razvoj i značaj ilustracije pratili su razvoj čovjeka i njegovih dostignuća u tehnološkom smislu, značajnije od otkrića tiskarskog stroja kada se ilustracija (čiji utjecaj djeluje na čitača i na psihološkom polju) unosi u svjetska književna djela.

Ilustriranje je stoga izuzetno vrijedan i težak posao; dok s jedne strane mora udovoljiti tekstu i biti s njim u harmoničnom skladu, s druge strane ne smije isključivati individualnost i specifičnost svake od tih komponenti zasebno. Dobar ilustrator ne ograničava i ne sputava maštu već ju potiče i omogućuje svakom čitaču da stvori vlastiti estetski i misaoni sud te doživljava o pročitanom, a s razvojem tehnika, oprema i grafičkih efekata u današnje vrijeme ilustracija postaje umjetničko djelo samo za sebe. Značaj ilustracije kao dodatni vizualni poticaj tekstu naročito se ističe u slikovnici kao posebnoj vrsti knjige s kojom se djeca najprije i susreću. Mnogi prvi crteži djece nastali su spajanjem točkica, što ukazuje na snažnu povezanost teksta i slike te djetetov odnos prema istome. Pri prvom doticaju s literarnim djelom dijete prepoznaje i usvaja tekst upravo pomoću ilustracije. Upravo su zbog toga njezina uloga i zadaća nemjerljivi u kontekstu predčitalačkog odgoja i obrazovanja djece, pa se i svako buduće zanimanje za knjigu dijelom može pripisati upravo dobrom i zanimljivom crtežu. Danas, kada su vizualne umjetnosti i intermedijalni pristupi postali nedjeljivi dio svakodnevnog života, literatura za djecu i mlade neprestano se bori za pozornost. Ilustracija ima još veću zadaću te još više dobiva na značaju, a književna djela tako postaju nepresušni izvori multipliciranja neliterarnog sadržaja. Uz tekst, ilustracija u današnje vrijeme postaje jednako vrijedan sadržaj u odgojno-obrazovnom procesu pa ju treba

⁸ Diklić, Z., Težak D. i Zalar, I. (1996.): „*Primjeri iz dječje književnosti*“, DiVič, Zagreb.

vrednovati i kao sredstvo koje potiče i produbljuje dječji smisao za estetiku te pridonosi razvoju likovnog stvaralaštva kod djece. Da bi taj doprinos donio pomak u kvalitativnom smislu, djetetu je potrebno ponuditi slikovnice s likovno vrijednim ilustracijama čija su obilježja: stilska pročišćenost, harmonija i ritam boja, jedinstvena kompozicija koja vodi dijete kroz radnju te mu omogućuje vizualno istraživanje detalja i skrivenih poruka. Ravnoteža između sadržaja i forme ilustracije, te jedinstven izraz likovnog stvaratelja, čimbenici su koji određuju razinu kvalitete ilustracije, a samim time u velikoj mjeri i slikovnice. Svaka odrasla osoba koja djeci nudi slikovnicu, bila ta osoba roditelj, odgojitelj ili učitelj, treba odrediti elemente i obilježja kvalitetnih ilustracija u slikovnicama i knjigama.

U tom smislu treba vrednovati ilustraciju u slikovnici i kao sredstvo koje potiče i produbljuje dječji smisao za estetiku te pridonosi razvoju likovnog stvaralaštva.

8.1.1. Ilustracije koje potiču kreativnost i oplemenjuju dijete

Što se tiče ilustracija za djecu predškolske dobi, preporučljivo je da one budu inspirativne, da obogate doživljaj priče, potaknu imaginaciju i stvaralaštvo te da u djetetu razvijaju osjećaj za likovno lijepo. Upravo je zato svaka aktivnost vezana uz slikovnicu iznimno vrijedan aspekt ne samo likovnog i književnog odgoja, već i odgoja u smislu vizualne komunikacije složenih značenja, odnosno odgoja temeljenog na umjetnosti koji potiče kreativnost, otvara osobnost djeteta i oplemenjuje ga utječući na kvalitetu življenja. Prema nekim podjelama⁹, pristupi izradi ilustracija dijele se po sljedećim stilovima:

- a) apstraktni stil** – jednostavan, sažet pristup u kojem se ističu likovni elementi poput boje, forme i koncepta;
- b) stripovski stil** – podsjeća na stripove koji se pojavljuju u dnevnom tisku, zaigran je i često smiješan;
- c) ekspresionistički stil** – naglašava emociju putem boje i manirističkim potezima;
- d) impresionistički stil** – zaustavlja neki trenutak iz priče s naglaskom na svjetlosne efekte;
- e) folklorni stil** – nadovezuje se na tradiciju u smislu sadržaja i tehnika izrade;

⁹ Title: „About Picturing Books“ <http://pingb.picturingbooks.com/about/about-picturing>

- f) naivni stil** – izgleda vrlo „dječje“ u izvedbi i odlikuje se dvodimenzionalnošću i plošnim slikarskim pristupom;
- g) realistički stil** – objekte i likove tretira precizno, uredno i realistički;
- h) nadrealistički stil** – prikazuje imaginarne i iznenađujuće prizore s mnogim maštovitim detaljima;
- i) romantičarski stil** – naglašava raskošno ukrašavanje oko prizora u slikovnici u stilu starih majstora (uokviruje prizor).

S obzirom na tako širok spektar pristupa (koji bi se još dao proširiti) i na paralelu koju možemo povući u odnosu na stilove u povijesti umjetnosti, jasno je da ne možemo tvrditi koji je od njih bolji, preporučljiviji ili draži djeci jer u svaki je taj stil utkana još i osobnost autora.

8.2. Tekst

Dvije trećine tekstova u slikovnicama čini poezija nakon koje slijedi proza, a samo jedna desetina su slikovnice bez teksta ili s minimalnim tekstom. Stihovi čine tradiciju hrvatskog devetnaestog stoljeća. Tematika je često preopća i nedoživljena. To pjesništvo čini se mehaničkim i bez ikakve nadahnutosti. U novije vrijeme slikovnice u stihu doživjele su određeni procvat, prije svega zahvaljujući umjetničkom izražavanju i svojevrsnoj slobodi izraza. Prozom se koristi dvadeset posto slikovnica. Pojavljuju se slikovnice izrazito didaktične namjene s relativno mnogo teksta. Slikovnice bez teksta ili s minimalnim tekstom čine samo deset posto. Ponekad je teško prosuditi između iskrenog nastojanja da se napravi slikovnica bez teksta ili nemara koji je naprosto spriječio nakladnika da doda tekst na za to predviđeno mjesto u slikama, kako je to uočljivo u nekim slikovnicama. Tekst u slikovnici mora biti jasan, smislen, zanimljiv i pisan u duhu hrvatskog jezika, a ako se radi o prijevodu, potrebno je da bude gramatički i pravopisno točan. Slova moraju biti dovoljno velika, po mogućnosti velika tiskana u pojmovnim slikovnicama jer će dijete sliku percipirati zajedno s tekstom. On mora biti prilagođen dobi djeteta kojoj je slikovnica namijenjena i stilu.

9. POTICANJE STVARALAŠTVA

Ako djeci damo slobodu, dopustimo im da budu ono što jesu i kad im dopustimo da vide na svoj način, da poimaju i misle svojom logikom, odnosno da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u punom smislu riječi, ona će se uvijek stvaralački izražavati. Kada neki oblik ili pojavu djeteta vrlo pažljivo promatra i kada je njima potpuno zaokupljeno, onda uz vidljive podatke i činjenice otkriva i njihov smisao i značenje.

Takvu usmjerenost pažnje djeteta, koja nadilazi uobičajenu opću percepciju, možemo nazvati stvaralačkom percepcijom. Tek kada se ona dogodi, djeteta može učiniti sljedeći korak i likovno izraziti što je opazilo i otkrilo. Kako bi percipirani sadržaji sazri, dublje se razvili i trajnije urezali u svijest djece, potrebno je da se konkretiziraju i ostvare pomoću nekog medija izražavanja. Jedan od njih je likovno izražavanje i stvaranje, odnosno crtanje, slikanje i oblikovanje u glini.

Crtačka sredstva osobito su pristupačna djeci koja žive u gradovima, a djeci izvan gradova bliski su i ostali materijali, primjerice zemlja, odnosno glina. Kod djece je potrebno pobuditi interes za okolinu, pojave u svijetu te njihovo likovno izražavanje i oblikovanje, a to je moguće na nekoliko načina.

9.1. Usmjeravanje opažanja

Ovo je najjednostavniji način poticanja djece. Opažanje se djece usmjerava na neki oblik ili pojavu, primjerice na kuću, drvo, let i slično. Djecu će najviše zainteresirati život, funkcija i svojstva oblika, nakon toga slijedi zanimanje za dijelove oblika, pa za veličine, vizualna obilježja oblika, boju, materijale i detalje. Kako bi izbjegli nametanje vlastitih načina viđenja i pretpostavki tijekom poticanja djece na opažanje, najbolje je to činiti postavljanjem pitanja. Pitanje koje bismo trebali uporno ponavljati jest: *Što vidiš i što još vidiš?*

Kad djeteta iscrpi sve svoje odgovore na to pitanje, može se nastaviti postavljanjem drugih pitanja. Primjerice, *Kako drvo raste?*, *Kako sunce svijetli?*, *Kako cvijet cvjeta?* i slično. Djelovanje dječje logike može se potaknuti i pitanjima: *Zašto drvo ima lišće?*, *Zašto ptice lete?*, *zašto djeca trče?* i tako dalje.

Nakon toga, postavljaju se pitanja o aspektima konkretnog oblika ili pojave ako ih djeca nisu sama pronašla, pitanjima o dijelovima, konstrukciji, materiji, boji i slično. Dobivene odgovore ne bismo smjeli ispravljati, nego ih primati takvima kakvi jesu. Odgovori koji su naučeni ili automatski, reakcije te besmisleni odgovori postupno će nestati. Na taj

ćemo način izbjeći povređivanje pojedinog djeteta, posebice kad nam se čini da je njegov odgovor besmislen, a kasnije dođe na vidjelo da je bio pun smisla. To ne pretpostavlja nužnost djetetovog verbalnog odgovora. Njegov odgovor može biti neverbalan, preko znaka njegove pažnje i interesa koje je dijete izrazilo osmjehom, dodirom, čuđenjem ili raširenim očima. Kad dijete tako doživi neki oblik ili pojavu, ono će ih lako i originalno izraziti likovnim medijem.

Likovno izražavanje radom i promatranje oblika dva su odvojena procesa. Promatranjem dijete otkriva i pamti oblike, njihove odnose i značenja, pa to kasnije prerađeno iskaže likovnim jezikom. Takav se proces odvija i kad dijete crta nešto što se u tom trenutku nalazi pred njim, a tada je taj proces ukupno vremenski kraći. To znači da djeca ne crtaju ono što konkretno vide, već ono što izdvajaju, poimaju i pamte o nekom obliku ili pojavi.

9.2. Aktiviranje sjećanja

Pokretanje interesa i likovnog izražavanja djece je razgovor. Preko razgovora o nečemu što su spontano vidjela, aktivira se i učvršćuje njihovo sjećanje, odnosno čuva bogatstvo doživljavanja i znanja. Primjerice, ako su djeca bila na izletu u šumi gdje su mnogo toga vidjela i doživjela, smisleno postavljenim pitanjima ta sjećanja može se obnoviti i ona se u vidu slike ponovno mogu pojaviti u njegovoj svijesti, a tada je likovni izraz vrlo blizu. Djeci najprije postavimo pitanje što su vidjela, a potom uporno ponavljamo pitanja o tome što su sve vidjela, čula i doživjela. Nakon dobivenih odgovora postavljaju se određenija pitanja o prostoru, oblicima, bojama, materiji, vremenu i slično.

Kod radova koji nastaju nakon usmjerenog promatranja, djeca unose više detalja i pojedinačnih podataka. S druge strane, kod radova koji su nastali prema sjećanju djeca, češće unose značenja i odnose među oblicima te širinu i cjelovitost događanja. Na taj se način ta dva načina međusobno dopunjuju i čine komplementarnu cjelinu.

9.3. Maštanje, ilustracije

U likovnom izrazu djece maštanje se javlja kao stvaranje novih varijanti i slika na osnovi poznatih događaja ili pojava. Primjer toga je ilustriranje raznih priča, zamišljenih događaja, događaja iz prošlosti ili budućnosti. Dijete primjerice ilustrira priču "Djed i repa". Ono takav događaj nije nikada vidjelo, već ga sastavlja od niza njemu poznatih podataka (od repe, niza ljudskih figura te mačke i miša). Neka će djeca otići možda sasvim drugim putem i baviti se nekim dubljim slojevima te priče, dorađivati i prerađivati prijašnja iskustva. Dječja je

mašta uvjetovana slobodnim, spontanom i osmišljenim vođenjem u likovnom izražavanju svega što čini okolinu i život djece. Tada bogatstvo i originalnost dječje mašte imaju od čega tkati svoje vizije i ideje.

9.4.Zamišljanje

Sposobnost djece da različite predodžbe i pojmove iz nevidljive stvarnosti transportiraju u likovni izraz jest druga viša razina stvaranja slika ili imaginacije. Takve stvaralačke sposobnosti možemo poticati ako djeca već posjeduju naviku slobodnog i neometanog likovnog izražavanja. Djeca će pronaći vlastito likovno tumačenje za pojave, pojmove, osjećaje, glazbu i za riječi kojima ne znaju stvarna značenja.

9.5.Igre s likovnim materijalima

Igre s različitim likovnim materijalima i sredstvima koje imaju više namjena (olovka, glina, boja...) djeci naprije donose osjećaj slobode, a zatim ih potiču na upoznavanje i ispitivanje svojstava i mogućnosti pojedinog likovnog sredstva. Treća i najvažnija namjena je izražavanje sadržaja kojima se neko dijete bavi. Ti sadržaji mogu biti konkretni ili potjecati iz neodređenih osjećajnih i spoznajnih sfera. Dok kroz ranije oblike djecu potičemo na izražavanje danih i određenih sadržaja, a ona slobodno izabiru način kako će ih izraziti, u ovakvim su igrama djeca slobodna u oba smisla - slobodno iskazuju što žele i kako žele, odnosno iskazuju to na njima svojstven i prirodan način. U početku će djeca ponavljati uobičajene sadržaje pa ih je potrebno poticati na igranje novih igara, no bez potenciranja ikakvih ideja. Igrama građenja od oblikovanih i neoblikovanih materijala i elemenata djeca stvaraju različite strukture i prostorne organizacije. Njihova vlastita viđenja i stvaralaštvo najuspješnije se potiču putem novih sadržaja za koje djeca nemaju nikakvih predložaka. Osim poticanja na izražavanje, važno je djecu poticati da sama pronalaze nove sadržaje jer se na taj način upotpunjuju i osamostaljuju njihove stvaralačke sposobnosti.

9.6.Potvrđivanje

Potvrđivanje vrijednosti svakog dječjeg likovnog rada i njegove uspješnosti, djetetu označava orijentaciju i potvrđuje da je na dobrom putu, da je sposobno te može i zna, što mu daje osjećaj sigurnosti i slobode. Tada dijete puno samopouzdanja pokreće svoje potencijale, ideje i vizije. Njegov interes za tumačenje vlastitih radova jedan je nenametljiv oblik

komunikacije koji pridonosi našem obuhvatnijem razumijevanju njegova viđenja i shvaćanja svijeta. U takvoj poticajnoj atmosferi likovno stvaralaštvo postaje stalni dinamični dio dječjeg življenja i odvija se prirodno poput disanja, gledanja i trčanja. Na taj bi se način vjerojatno otvarali daljnji potencijali tih sposobnosti kod djece.¹⁰

10.OMETANJE STVARALAŠTVA

Likovno stvaralaštvo kod djece često se ometa, a najčešće je to zbog nerazumijevanja njegove uloge i funkcije te sposobnosti u razvoju djece. Zbog želje okoline da poduči dijete kako će nešto nacrtati ili napraviti, pojavljuje se obrnut učinak, pa umjesto interesa za likovno izražavanje dijete često odustaje od samostalnog oblikovanja i prelazi na oponašanje danih realističkih ili shematskih predložaka. Načini ometanja kreativnosti mogu se podijeliti u dvije skupine. Prvu čine oblici izravnog miješanja i interveniranja u likovne radove djece.

10.1.Crtanje djeci

Ono je drastičan primjer uplitanja u razvoj dječjih likovnih sposobnosti. Ponudene će nacrtane oblike zbog autoriteta odraslih djeca pokušati oponašati, čime se ugrožavaju prirodni i svrhoviti načini opažanja, shvaćanja i stvaranja oblika u djece te ih se navikava na pasivnost.

10.2.Ispravljanje dječjih oblika

Usmenim uputama ili izravnim “popravljanjem” na dijete se djeluje jednako negativno kao i crtanjem predložaka. Svaki način podučavanja djece kako da nešto nacrtaju, naslikaju ili naprave, pa i ako ta osoba koja ispravlja to radi u igri, dovodi do narušavanja vlastita viđenja djece, stvara u njima nepovjerenje u vlastite sposobnosti likovnog izražavanja i vlastite oblike te budi u njima osjećaj nemoći i nesigurnosti.

10.3. Slikovnice za bojanje

Ponuđeni oblici u tim slikovnicama obično su pojednostavljenog shematskog ili za djecu složenog, naturalističkog karaktera. Shematski pojednostavljeni tip oblika djeca automatski ispunjavaju, oni se relativno lako urezuju u dječje pamćenje i otuda se vraćaju u slučaju da im zatreba sličan oblik. Na taj se način stvara zatvoreni neprekidan krug koji

¹⁰ Belamarić, D.(1986.): „*Dijete i oblik*“, Školska knjiga, Zagreb.

isključuje daljnja dječja opažanja i korištenje kreativnosti. Nasuprot tome, ispunjavanjem naturalističkih oblika dijete postaje svjesno njihove složenosti i prividne realističnosti koje su njemu nedostupne, iz čega slijedi djetetovo uvjerenje da ono uopće nije sposobno za likovni rad. Bojanje tih slikovnica djeci daje lažni dojam da sami u određenoj mjeri pridonose inače njima nedostižnim oblicima. Takvo negativno djelovanje imaju sve vrste loših slikovnica, stripova, crtanih filmova, shematskih aplikacija te naturalistički oblici igračaka.

10.4. Izlaganje dječjih radova

Često izlaganje i pojavljivanje dječjih radova na svim mjestima, a posebice stalna prisutnost u njihovoj okolini, čini da ih djeca moraju percipirati. Kad ona kasnije žele nešto izraziti, viđeni im se primjeri nesvjesno nameću i zastiru njihova vlastita viđenja i mogućnost izražavanja vlastitim oblicima.

10.5. Širenje shematskih oblika među djecom

Radi nerazumijevanja likovnog jezika djece sve je češća pojava izražavanje shematskim oblicima, posebice u većim skupinama djece gdje shematske oblike preuzimaju jedni od drugih. To dovodi do masovne pojave uniformiranih, neinventivnih i praznih oblika u likovnim radovima djece, odnosno do umrtvljivanja jednog dijela njihovih sposobnosti i duha u izražavanju i samostalnom djelovanju.

10.6. Vrednovanje i procjenjivanje likovnih radova djece

Drugu skupinu ometanja dječje kreativnosti čine neki odgojni postupci i stavovi.

Svako vrednovanje, procjenjivanje, ocjenjivanje ili uspoređivanje likovnih radova djece pred njima postepeno blokira njihov osjećaj slobode, a time i spontanost, odnosno sposobnost stvaralaštva. Ako je neki likovni rad pozitivno ocijenjen, ono će se dobro osjećati i željeti nastaviti svoje likovno izražavanje. Međutim, ako sljedeći rad ne dobije istu ili bolju ocjenu, njegovo zadovoljstvo naglo pada. Ako se to ponovi više puta, dijete će se sve više povlačiti i odustajati od likovnog rada, što je posebno uočljivo u skupini djece gdje se uvijek neko dijete ocijeni pozitivno, a drugo negativno. Tako nastaje podjela na “talentiranu” i “netalentiranu” djecu, iako nijedan od atributa ne odgovara stvarnosti. Kao što svako dijete bez ozbiljnih mentalnih oštećenja može naučiti čitati i pisati, jednako tako ono može govoriti i likovnim jezikom, kojeg ne mora ni naučiti jer on izvire iz njega samog. Natjecanje, isticanje i

uspoređivanje među djecom nametnuto je od strane odraslih. Djeca imaju sama osjećaj za prirodno balansiranje međusobnih odnosa i za socijalizaciju. Neupućenost u dječji likovni jezik tijekom ocjenjivanja i procjenjivanja često dovodi do apsurdnih pojava gdje se stvaranje izvornih oblika proglašava kao nesposobnost, dok se s druge strane imitiranje naturalističkih oblika i shema (zbog toga što su prepoznatljivi) proglašava kao vrijednost.

10.7. Komentiranje i prigovaranje

Svaki komentar ili prigovor te pokazano ili prikriveno nezadovoljstvo, na isti način kao i ocjenjivanje, ozljeđuju djetetovu slobodu izražavanja. Ono postaje nesigurno ili pruža otpor, a sve to remeti njegovu sposobnost i interes za likovni rad.

10.8. Prenaglašavanje vrijednosti

Pretjerano hvaljenje djece i prenataglašavanje vrijednosti ubrzo dovodi do zamjene ciljeva; umjesto likovnog jezika i onoga što on predstavlja u razvoju različitih sposobnosti kod djeteta te uživanja u njemu samom, djetetov cilj postaje pohvala koja, osobito u grupi djece, često rezultira nezdravim odnosima.

10.9. Urednost i preciznost

Inzistiranje na čistoći i urednosti dječjeg likovnog rada najčešće postiže suprotan učinak. U strahu da ne zamrlja papir ili okolinu, dijete često postane ukočeno ili nespretno pa upravo iz straha ono sve umrlja i prolije. Osim toga, takav zahtjev pretežno ili potpuno blokira dječje ideje, a važno je na umu imati i činjenicu da djeca obično “mrljaju” kada im nije jasno što od njih tražimo. Slučajne mrlje ne umanjuju vrijednost njihovog rada jer on nije sam sebi cilj, već je u takvim situacijama bitno prepoznati unutarnje procese i svojstva koje je taj rad u djetetu potaknuo. Kada je precizno crtanje svojstveno nekom djetetu, onda je to sastavni dio njegova likovnog izraza i jednako je vrijedno kao i dinamičnost i neodređenost oblika drugog djeteta. Sve navedene načine ometanja dječjeg likovnog stvaralaštva relativno je lako ukloniti čime se u velikoj mjeri oslobađaju dječji stvaralački impulsi.¹¹

¹¹ Belamarić, D.(1986.): „*Dijete i oblik*“, Školska knjiga, Zagreb.

11. KREATIVNOST ODGAJATELJICE MIRJANE KALČIĆ

Mirjana Kalčić rođena je 15. prosinca 1949. godine na Visu. Osnovnu školu, Pedagošku gimnaziju i Pedagošku akademiju smjer Povijest i Zemljopis završila je u Puli. Kasnije, uz rad u Dječjem vrtiću Centar, obrazovala se za odgajatelja-nastavnika. Cijeli svoj radni vijek posvetila je unaprjeđivanju odgojno-obrazovnog rada, učeći kroz izučavanje stručne literature, pišući radove iz prakse, odlazeći na edukativne seminare, uvijek imajući na pameti dobrobit djece kroz prepoznavanje njihovih razvojnih potreba.

Velika suradnja koju je ostvarila sa širom društvenom okolinom doprinijela je tome da njezin rad bude prepoznat i kroz medije. Za svoj je rad u dva navrata promovirana u odgajatelja-savjetnika, a dobitnik je i državne nagrade „*Ivan Filipović*“. Kao praktičar u svom radu, spoznajne aktivnosti ostvarivala je kroz dječja istraživanja, a potom i kroz projekte inicirane i osmišljene od strane djece, koji su sadržajno ostvareni kroz sve oblike i područja rada.

Rezultati tih projekata često su bili izlagani na izložbama koje su praćene medijima. Osnove rada su iz područja ekologije, biljnog i životinjskog svijeta te odnosa među ljudima. Kako bi razvila svestranu ličnost kod djece, uspješno potencira verbalno-likovno stvaralaštvo pomoću izrada mnoštva slikovnica. Također, vodila je radionice o izradi slikovnica s djecom među kojima se ističe Monte Librić „*10 načina izrade slikovnice*“. U nastavku je izdvojeno i opisano nekoliko slikovnica iz velike zbirke slikovnica koje je, zajedno s djecom iz različitih odgojnih skupina i dobi, izradila Mirjana Kalčić.

Profesorica Vera Kos-Paliska koja je radila niz godina kao metodičarka i nositeljica kolegija vezanih uz metodiku likovne kulture na Pedagoškoj akademiji, Višoj učiteljskoj školi, Pedagoškom fakultetu i na kraju na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, za svoju suradnicu u projektima izabrala je upravo Mirjanu Kalčić.

11.1. Braća Grigro i Brabro

Ova slikovnica je nastala iz ideje djece u skupini dječjeg vrtića „Dado“ u Štinjanu. Nakon igre katalozima, kod djece se rodila ideja da izrade slikovnicu kolažiranjem. Poticaj im je bila odjeća iz kataloga te su tako izvedeni razni likovi na temu obitelji i rodbine te njihovih međusobnih odnosa. Tijekom izrade svake slikovnice odgajatelj motivira i potiče djecu da uz osmišljavanje teksta osmisle neka posebna imena likovima te naslov. Radi potreba projekta „Zdrava hrana“ odgajateljice su prikupljale različite materijale, a između ostalih i kataloge raznih trgovačkih lanaca. Nakon izražene želje djece, započeo je proces izrade slikovnice. Korišteni papir (podloga) nije kupljen, već je donacija recikliranog papira iz Tvornice duhana Rovinj. Djeca su najprije kolažiranjem rezajući kataloge dobila tijela likova, a zatim su crnim vodootpornim flomasterom nacrtala lica, vrat, šake i stopala-obuću. Crtanjem djeca su likovima odredila raspoloženje, karakter, spolno obilježje i dob. Tako su dobiveni likovi djece, roditelja i rodbine. Nakon dobivenih elemenata kolaža i crteža, djeca su osmislila i tekst. Na taj način se je pomoglo djetetu da lakše dođe do slikovnice. Što je veće iskustvo i bogatiji riječnik u djece, to je i slikovnica sadržajno zanimljivija.

Fotografija 1: Naslovnica slikovnice Braća Grigro i Brabro

Fotografija: Lucija Delzotto

11.2. Ja i moja ptica Duše Dušica

Ova slikovnica nastala je po uzoru na slikovnicu „*Ptica duše*“. Dijete koje je osmislilo tekst zove se Rina Renier. Glavnom je liku – ptici – dala ime Dušica. Tekst je dijete, koje je tada imalo 6,6 godina, pisalo voodootpornim flomasterom. Po uzoru na postojeću slikovnicu dijete je osmislilo likove te dodalo lik sebe. Osim osmišljavanja teksta i likova, isto je dijete oslikalo pozadinu koristeći akvarel te nacrtalo likove i napisalo tekst u slikovnici, odnosno ilustriralo je i ispričalo. Slikovnica je izvedena na papiru za akvarel, dimenzija 36x15 cm. Aktivnosti koje su prethodno motivirale dijete u vrtiću unutar skupine bile su vezane uz temu „*Kutija puna osjećaja*“.

Fotografija 2: Naslovnica slikovnice Ja i moja ptica duše Dušica

Fotografija: Lucija Delzotto

11.3. Mudra sova

Tijekom aktivnosti povezanih sa zagonetkama i uz pomoć igri odgonetavanja, djeca unutar skupine (zajedno sa svojom odgojiteljicom) došla su do ideje da osmisle i izvedu slikovnicu sa zagonetkama-odgonetkama. Jedno dijete iz skupine (Rea Dabić), zaželjelo je pisati pa je samostalno napisalo zagonetke i ilustriralo slikovnicu. Ova slikovnica je izvedena tako što je nacrtana poznata zagonetka ispod koje se je nalazio uz nju vezan tekst, a odgonetka je od djeteta osmišljena i bila skrivena unutar crteža. Tekst je pisan crnim tušem i štapićem. Dijete je kreativno oslikalo pozadinu i sve ostale dijelove akvarelom i crnim tušem. Radi prethodnog projekta „Šuma“ djeca su svakodnevno obilazila šumu u Štinjanu, sadila su i uređivala šumu zajedno s roditeljima, organizirali piknik, proslavu rođendana i proveli još brojne druge aktivnosti. Sve je to doprinijelo ideji da zagonetke budu vezane za životinje koje žive u šumi.

Fotografija 3: Naslovnica slikovnice Mudra sova, zagonetke-odgonetke

Fotografija: Lucija Delzotto

11.4. Dobri prijatelji

Nakon projekta „*Ekologija u svemu*“, dijete iz srednje odgojne skupine (Aleksandar Stojković) osmislilo je tekst, a onda je odgojiteljice kroz stariju skupinu motivirala i zainteresirala djecu za ilustracije i pisanje teksta. Tekst i crteži izvedeni su drvcem i crnim tušem na bijelom hamer papiru A3 formata. Nastale dječje radove odgajateljica je u dogovoru s djecom izrezala oko kontura papira, te su ih djeca iz starije odgojne skupine tehnikom kolažiranja zalijepila na tamnoplavi A3 papir. Proces stvaranja te slikovnice trajao je cijelu godinu zbog toga što je ovo bila prva slikovnica djece i odgojiteljice Mirjane. Sve se je to realiziralo u dječjem vrtiću „*Centar*“, odgojna skupina „*Žirafići*“ u kojoj je spomenuta odgajateljica tada radila. Savjetnica pri stvaranju slikovnice bila je Vera Kos-Paliska, a slikovnica je promovirana na otvorenju Raiffeisen banke u Puli. Ta je banka financirala tisak slikovnice u nakladi od tisuću primjeraka. O toj slikovnici pisano je u časopisu za nautiku „*More*“.

Fotografija 4: Naslovnica slikovnice Dobri prijatelji

Fotografija: Lucija Delzotto

12. PROCES IZRADE SLIKOVNICE UNUTAR ODGOJNE SKUPINE

Vođena željom da samostalno unutar odgojne skupine izradim slikovnicu u suradnji s djecom, u razgovoru s mentoricom doc.Rotar odlučila sam ispuniti tu želju na način da izradimo tkanu slikovnicu koja bi bila idealna poveznica sa strukom koju sam izučila tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Uz preporuku mentorice obratila sam se osoblju dječjeg vrtića „Dado“ iz Štinjana te zamolila suradnju. Nakon pozitivnog odgovora dodijeljena mi je odgajateljica -mentorica, gospođa Mirjana Kalčić. Poučena njezinim dugogodišnjim radom i iskustvom u izradi slikovnica unutar odgojnih skupina, odlučila sam izraditi slikovnicu u dječjem vrtiću „Petar Pan“ u Vodnjanu, tj. u područnom vrtiću u Peroju unutar starije mješovite skupine „Lavići“, uz prethodno dobivanje dozvole od strane ravnateljice vrtića.

Tu sam skupinu odabrala jer sam unutar iste odrađivala i svoju stručnu praksu, čime sam imala mogućnost pobliže upoznati afinitete pojedine djece. Najprije sam, uz prethodni dogovor s odgajateljima skupine „Lavići“, posjetila vrtić uz aktivnost koja je motivirala i zainteresirala djecu za suradnju i koja je rezultirala dječjim crtežima te idejama vezanim za samu fabulu. Tada sam odabrala manji broj djece koja će ilustrirati slikovnicu te nekoliko djece koja će osmisлити fabulu i ispisati tekst. Na taj sam način izdvojila manju skupinu djece koja se ističu na tim područjima, njih ukupno devet.

Nakon toga uslijedila je aktivnost vezana za osmišljavanje teksta. Potakla sam dječju maštu uz prethodne verbalne aktivnosti. Kada je priča bila osmišljena, slijedila je aktivnost vezana za ilustraciju. Ona je započela sakupljanjem djece. Ispričala sam osmišljenu priču. Svako je dijete odabralo jedan dio koji želi ilustrirati pa smo tako dobili radove koji odgovaraju tekstu s više kadrova. Odabrala sam tekstil žuticu kao podlogu crteža. Djeca su crtala obrisne linije crnim flomasterima, a ostalo su ispunjavali flomasterima u boji. Imajući na raspolaganju sve potrebne sastavnice za izradu slikovnice, krenula sam s izradom. Na podlozi A4 formata odrezala sam komade ljepenke i obložila jutom, dobivši tako stranice na koje sam nalijepila dječje radove i tekst priče. Za korice slikovnice, odnosno početnu i završnu stranicu, izradila sam tkanja od žutice i konca.

Fotografija 5: Crtanje za slikovnicu

Fotografija: Lucija Delzotto

Fotografija 6: Rad na slikovnici s odabranom grupom djece

Fotografija: Lucija Delzotto

Fotografija 7: Izrada slikovnice

Fotografija: Lucija Delzotto

Fotografija 8: Crtanje

Fotografija: Lucija Delzotto

OSMIŠLJENA DJEČJA PRIČA:

ZMAJ RIGOVAČ

Zvončica bere cvijeće u parku i dolazi zmaj Rigovač koji je ukrade i odvede u svoj dvorac da mu služi, da mu čisti i kuha i posprema.

Mama kraljica i tata kralj plaču i brinu se jer misliju da će je zmaj zadržati.

Dolazi princ i pita di je Zvončica, dali je može zaprositi, oni kažu ne možeš jer neznamo gdje je. Princ odlazi tražiti zvončicu.

Kralj i kraljica kažu princu da je Zvončica kod zmaja Rigovača koji pljuva vatru.

Princ ide kod zmaja Rigovača-viće ispred dvorca: vrati kralju i kraljici kćer, ona je moja ljubav i želim da mi bude žena.

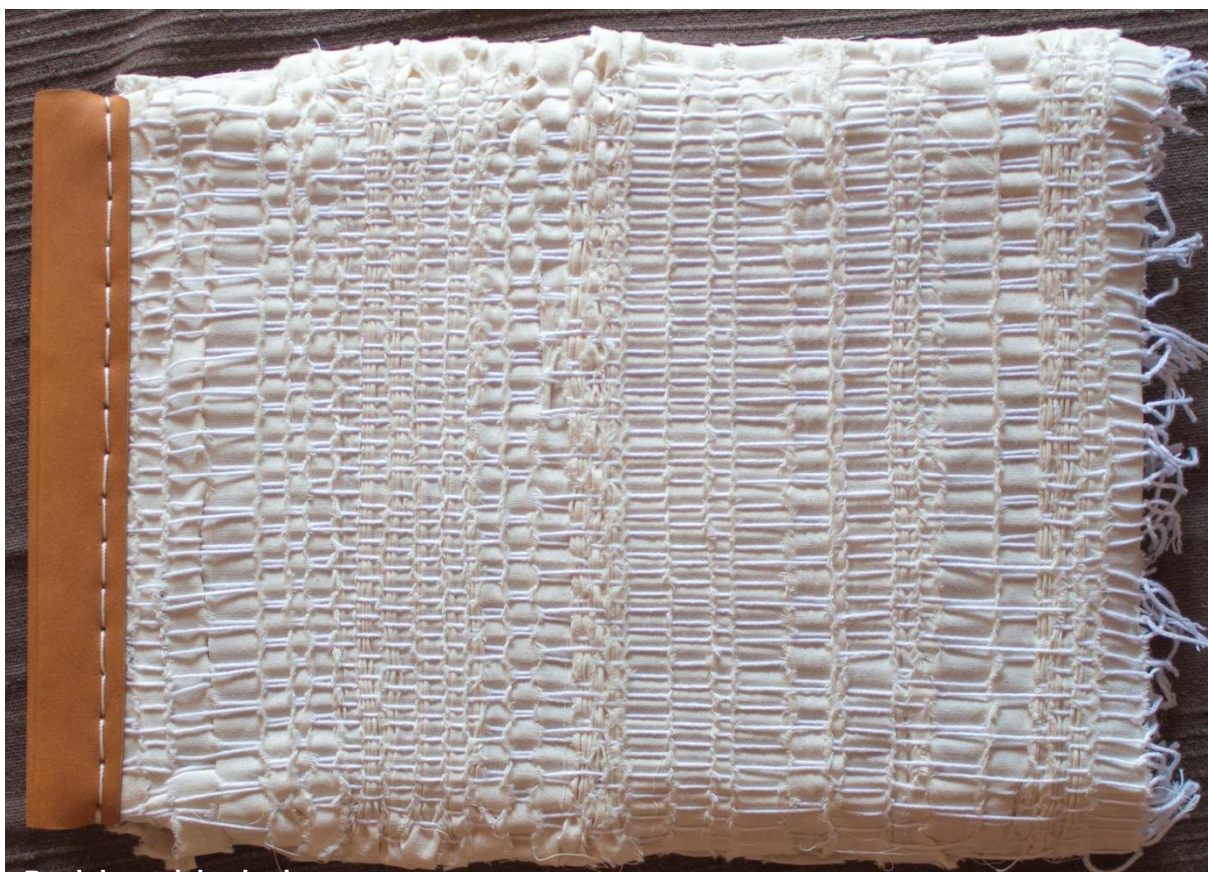
Zmaj Rigovač se prestrašio od mača, da ga ne razreže i pustio Zvončicu.

Zvončica i princ ipak će se oženiti u dvorcu. Sretno su do kraja života sretno živjeli

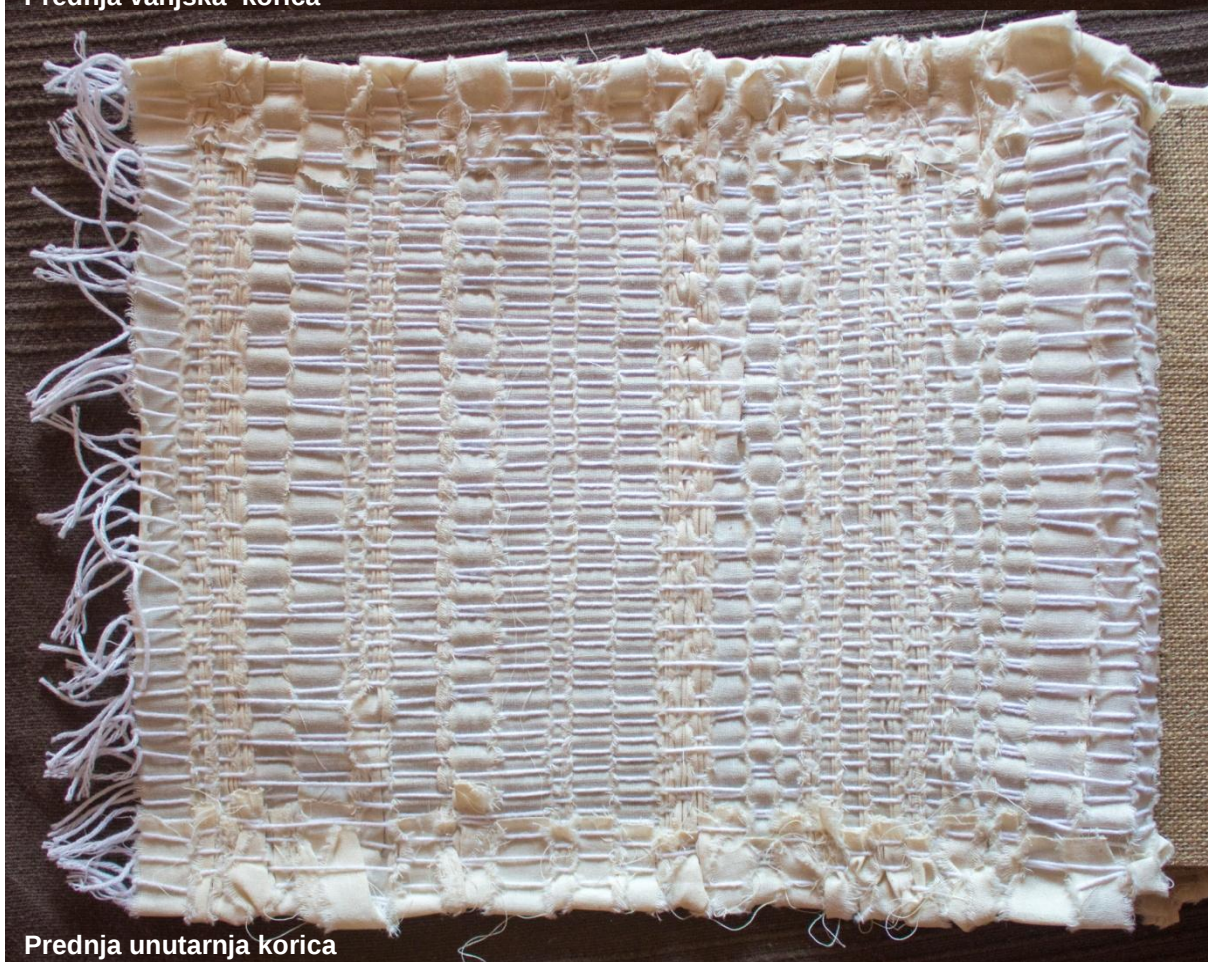
U nastavku rada prikazujem fotografije izrađene slikovnice po stranicama:

Fotografija 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28.

Fotografija: Lucija Delzotto

Prednja vanjska korica

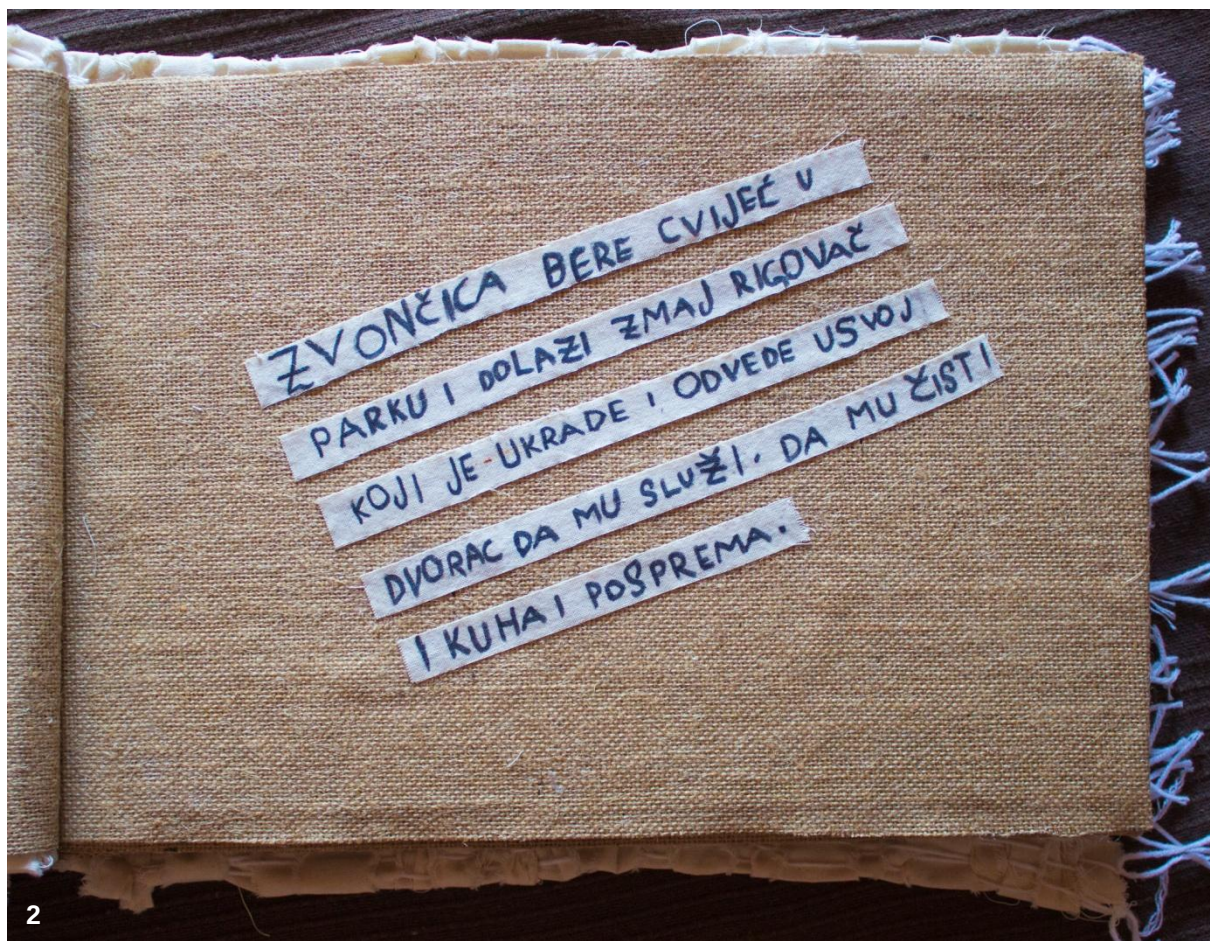

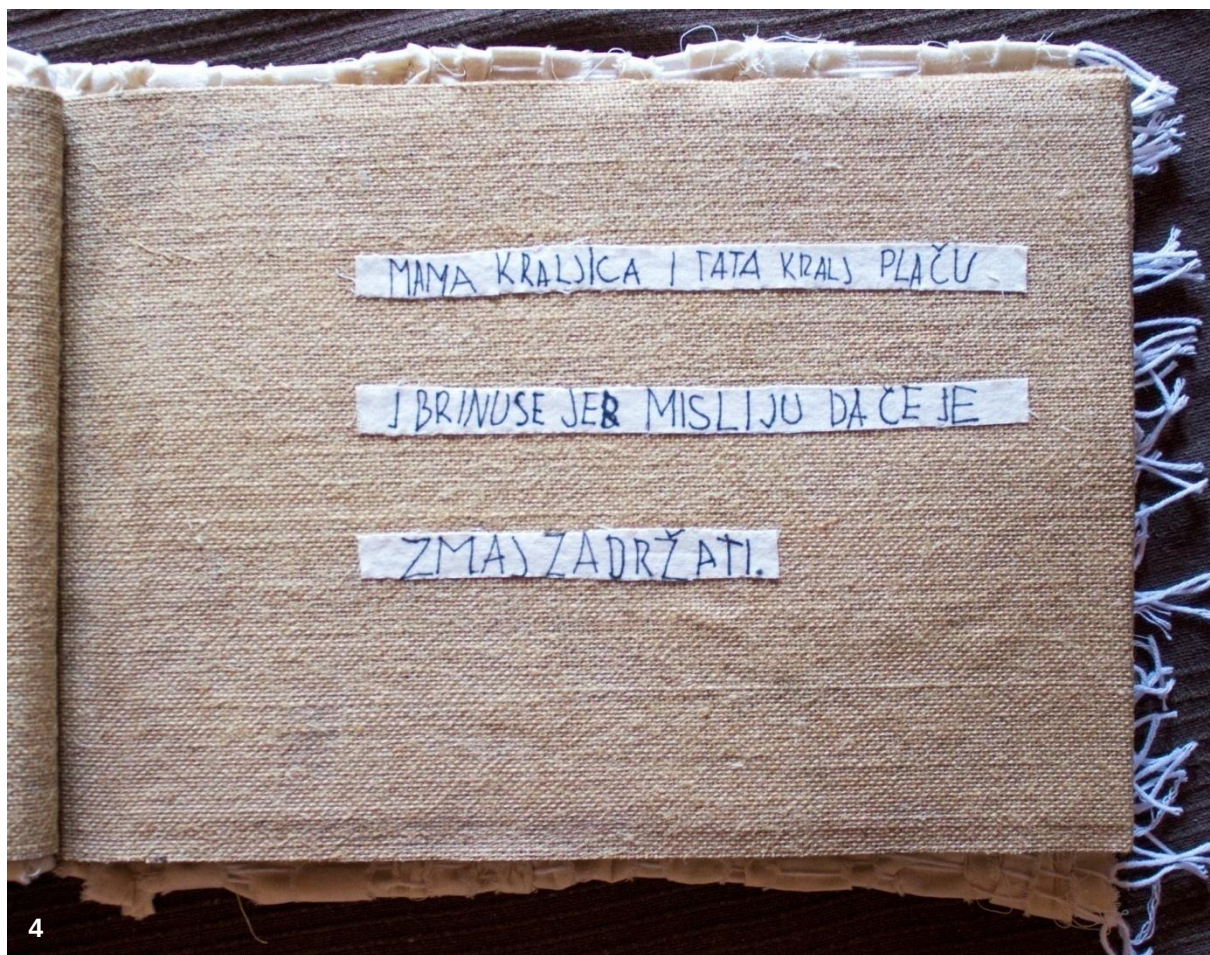
Prednja unutarnja korica

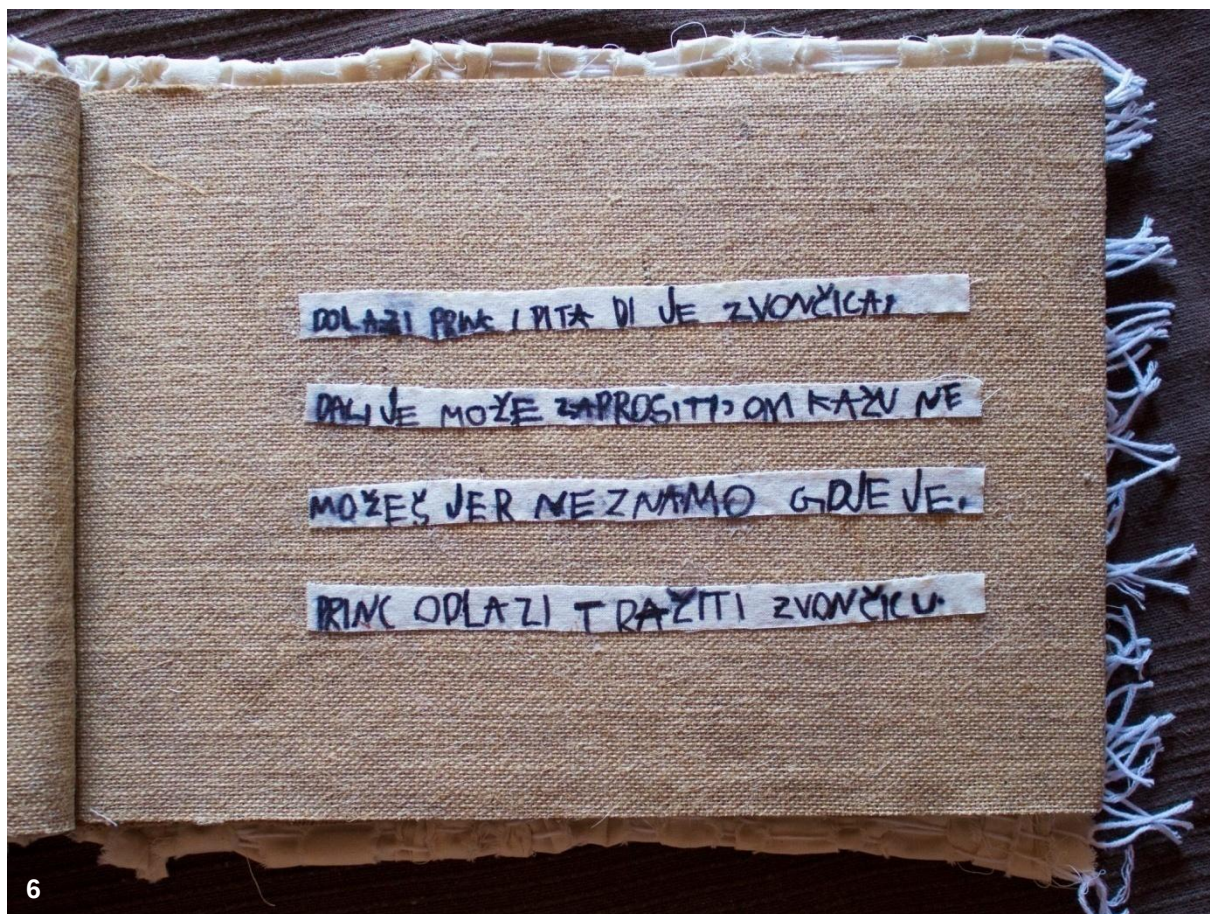

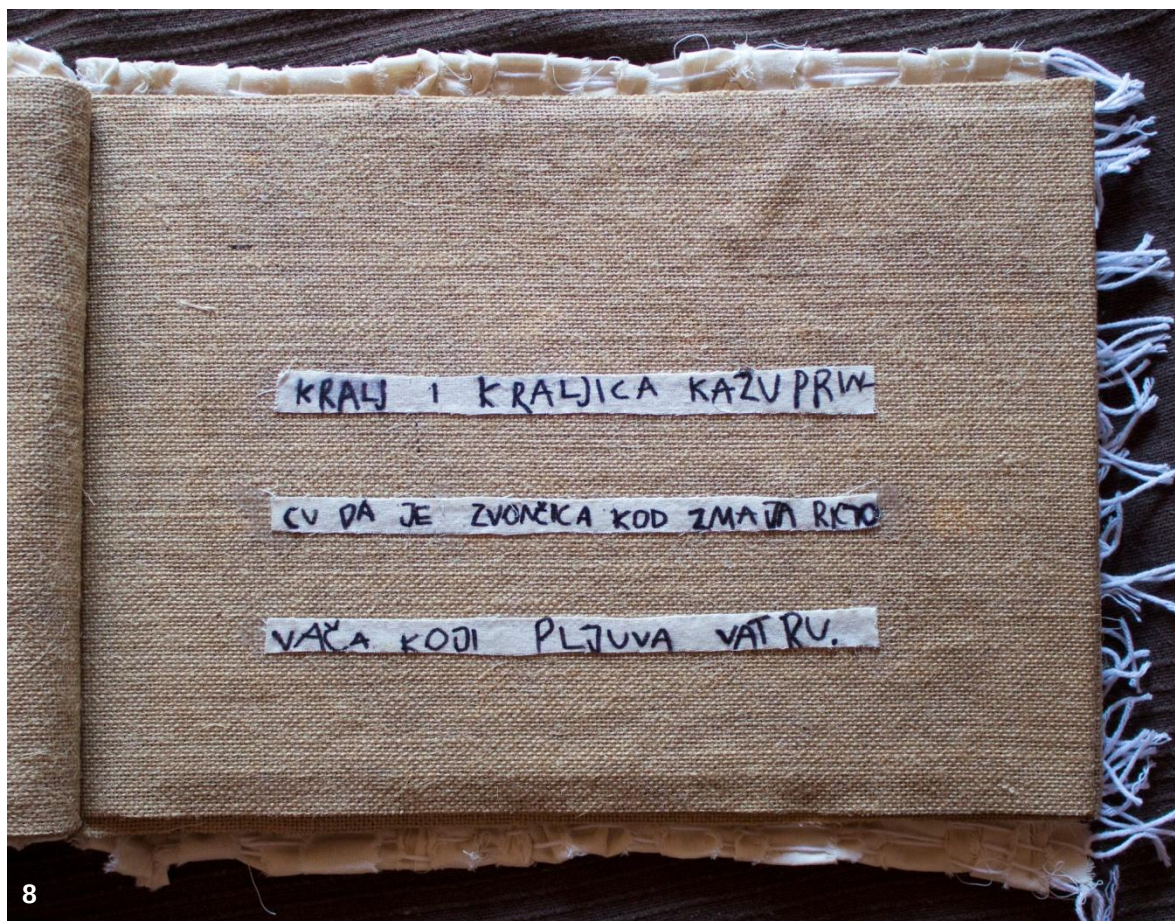
Naslovnica

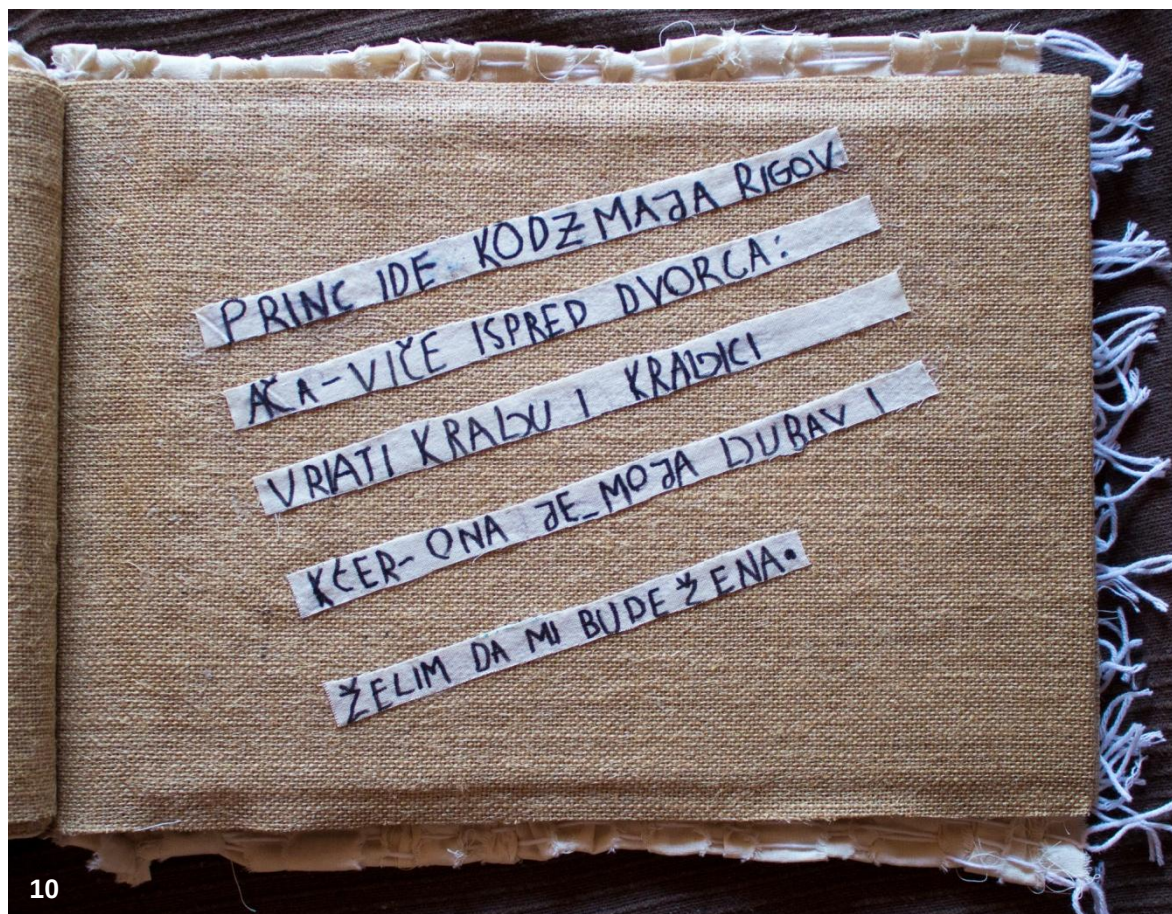

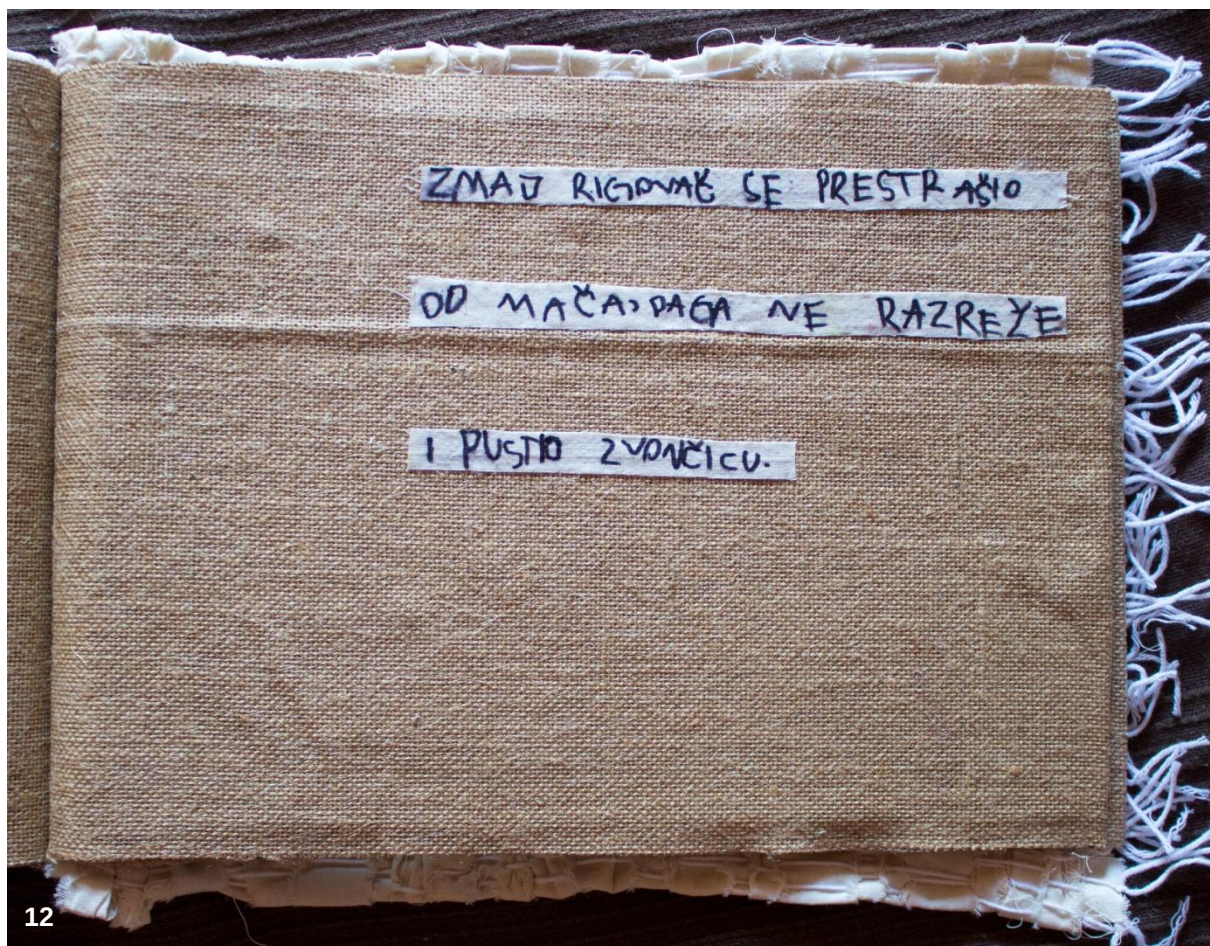

8

9

ŽVONČICA I PRINC IPAR ČE SE
OŽENITI U DVORCU • SRETN
SU DO KRAJA ŽIVJELI SRETN •

14

PRIČU OSMISLILI I ILUSTIRALI

I TEKST NAPISALI:

NATALI BRAČ 6,11

NOEL BRAJEVIĆ - BRITVIĆ 6,9

ANTE BLAŽINA 7,2

ARONA VRAGOMIĆ 7,0

MATEJ BANKO 6,8

VIKTORIJA ŠKARE 7,1

EMA DŽIAN 6,3

DAVID IVANČIĆ 6,5

ROKO GRBAC 6,6

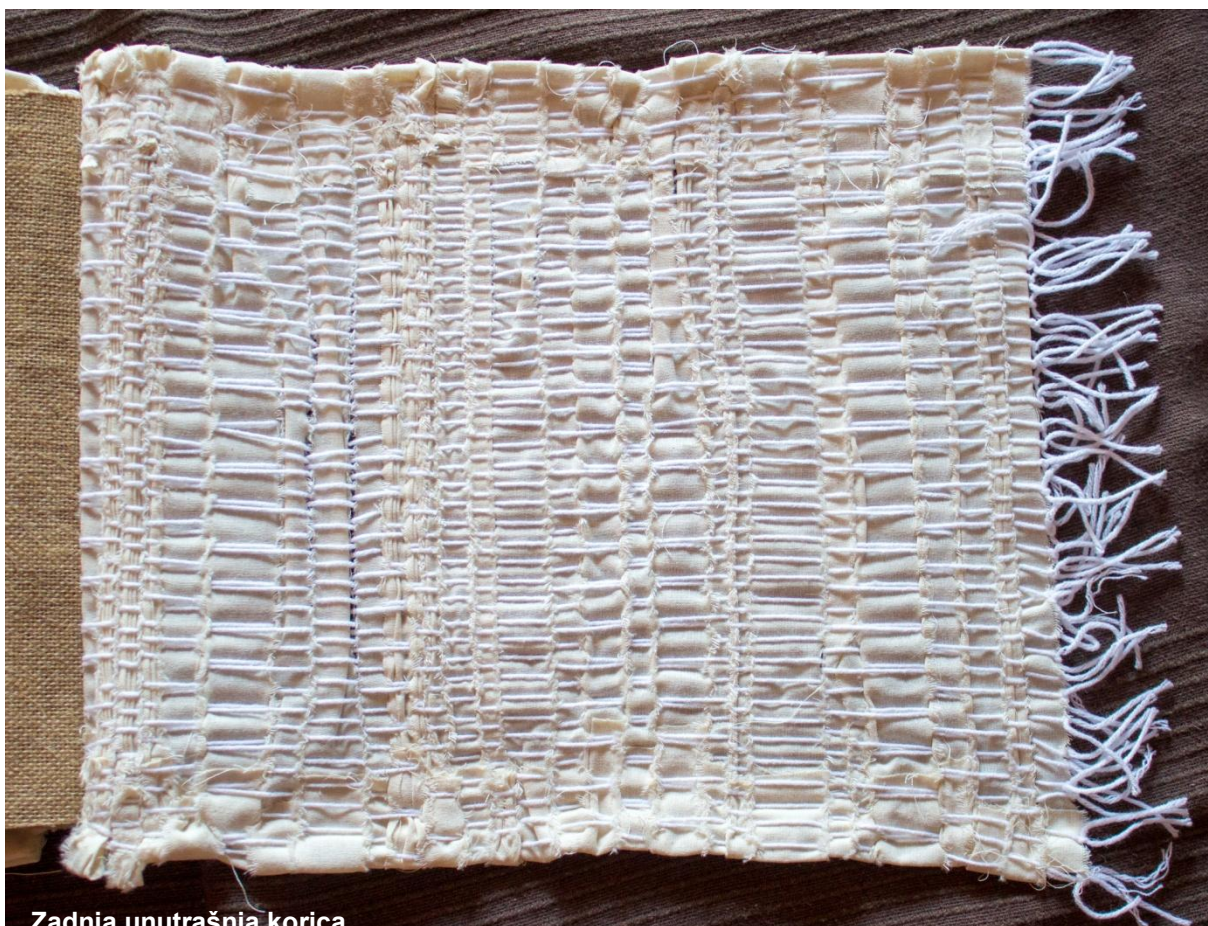
DJEČJI VRTIĆ PETAR PAN, VOĐAN/

PODUČNI VRTIĆ

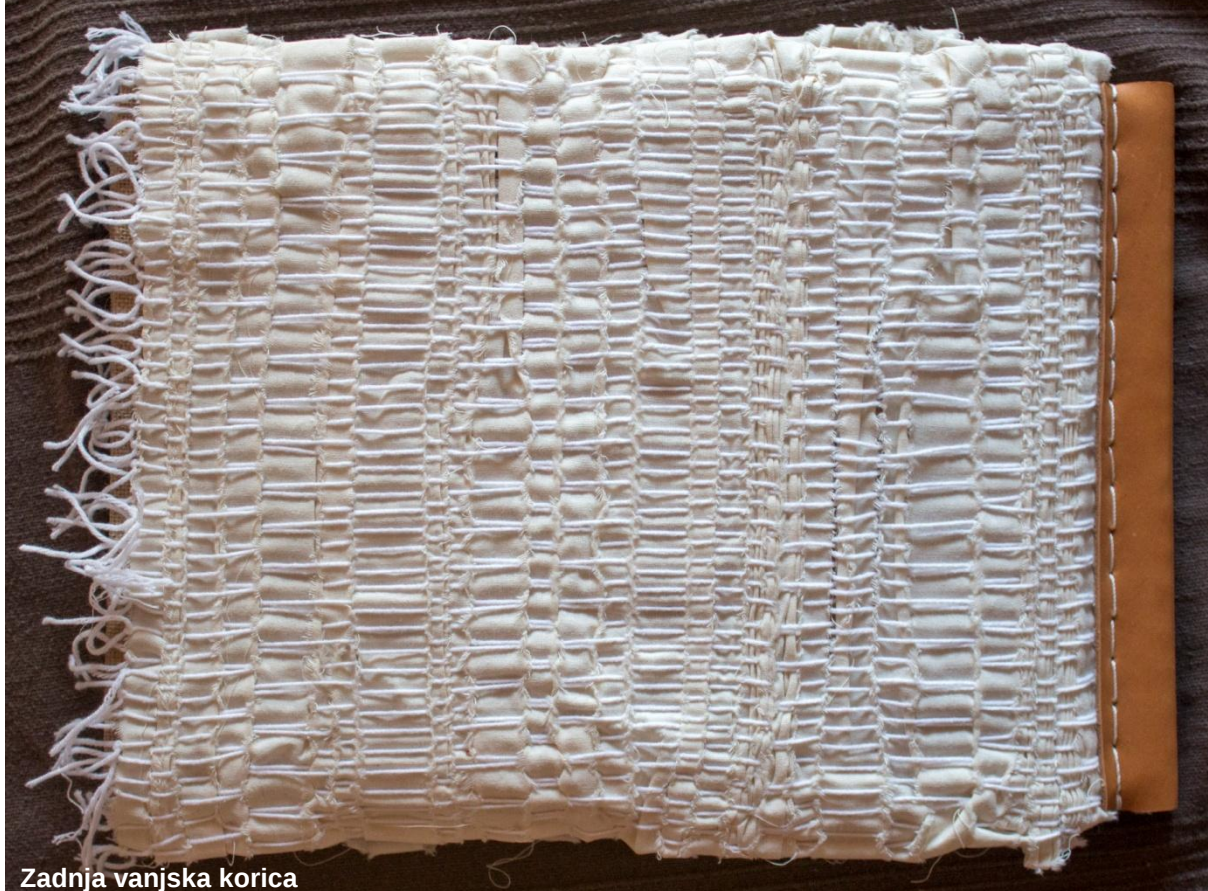
PERO, MJEŠOVITA SKUPINA, LAVIĆI

SLIKOVNICU IZRADILA: LUCIJA DELZOTTO

15

Zadnja unutrašnja korica

Zadnja vanjska korica

13. ZAKLJUČAK

Postavivši vrlo visoke ciljeve završnog rada u odgojno-obrazovnoj praksi unutar odgojne skupine zadovoljna sam dobivenim rezultatom. Proces izrade slikovnice sa svim njenim sastavnicama u početku se doimao prezahtjevnim s obzirom na dosadašnje iskustvo stečeno unutar skupine, ali prikupljanjem informacija iz stručne literature i iskustava mentorica adekvatno sam pristupila i riješila zadane ciljeve.

Poznavanje teorije o slikovnicama te svih komponenti koje izrada slikovnice treba uvažavati, uvidjela sam koliko je bitno posvetiti veliku pozornost svakom dijelu procesa izrade slikovnice. Specifičnosti slikovnica, koje se prije svega očituju u tome što su zbog svog slikovno-tekstualnog karaktera veoma primamljive djeci, stavljaju i veliku obavezu i odgovornost pred one koji ih izrađuju i upravo stoga potrebno je stalno na umu imati krajnjeg korisnika i učinak kojeg će djelo postići u djetetu.

Osim velike važnosti slikovnica, ovim sam radom spoznala i brojne mogućnosti koje se nude za njihovu izradu. Osim što je zabavna i omogućuje uvježbavanje brojnih vještina, izrada slikovnice za djecu je vrlo edukativna i poticajna aktivnost.

U impressumu slikovnice na petnaestoj stranici djeci sam zabunom rekla da napišu da sam ja izradila slikovnicu. Trebalo je napisati da sam oblikovala slikovnicu jer su i djeca radila na slikovnici. Kasnije sam razmišljajući jesam li nekoga slučajno izostavila primjetila da sam možda trebala odgajateljicu Mirjanu Kalčić navesti kao mentoricu. Budući da sam znala da ću ju kao mentoricu spomenuti u tekstu završnog rada, prilikom izrade slikovnice s djecom, nisam na to puno obratila pažnju.

14. LITERATURA

Knjige:

- Belamarić, D.(1986.): „*Dijete i oblik*“, Školska knjiga, Zagreb.
- Crnković, M.(1984.): „*Dječja književnost*“, Školska knjiga, Zagreb.
- Diklić, Z., Težak D. i Zalar, I. (1996.): „*Primjeri iz dječje književnosti*“, DiVič, Zagreb.
- Hameršak, M.(2011.): „*Pričalice, o povijesti djetinjstva i bajke*“, Algoritam, Zagreb.
- Majhut, B. i Zalar, D.(2008.): „*Slikovnica*“. U *Hrvatska književna enciklopedija*, Leksiografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- Martinović, I. i Stričević, I.(2011.): „*Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*“, Libellarium IV, 1 (2011): 39 - 63. UDK: 028:373.2.03](497.5)(091) Pregledni znanstveni rad.
- Posilović (1986.) „*Knjiga u životu predškolskog djeteta*“. U *Kutić slikovnica: priručnik za osnivanje i rad*, Naša djeca, Zagreb.
- Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. (2009.): „*Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica*“, Golden marketing-tehnička knjiga, Zagreb.

Internet izvori:

Title: „*About Picturing Books*“/on line/. S mreže skinuto 15. travnja 2015. sa:

<http://pingb.picturingbooks.com/about/about-picturing>

15. POPIS FOTOGRAFIJA

Fotografija 1: Naslovnica slikovnice Braća Grigro i Brabro, izdavač: dječji vrtić „Dado“	25
Fotografija 2: Naslovnica slikovnice Ja i moja ptica duše Dušica, izdavač: dječji vrtić „Dado“	26
Fotografija 3: Naslovnica slikovnice Mudra sova, zagonetke-odgonetke, izdavač: dječji vrtić „Dado“	27
Fotografija 4: Naslovnica slikovnice Dobri prijatelji, izdavač: dječji vrtić „Centar“	28
Fotografija 5: Crtanje za slikovnicu	30
Fotografija 6: Rad na slikovnici s odabranom grupom djece	30
Fotografija 7: Izrada slikovnice	31
Fotografija 8: Crtanje	31
Fotografija 9: Prednja vanjska korica.....	33
Fotografija 10: Vrednja unutrašnja korica.....	33
Fotografija 11: Naslovnica.....	34
Fotografija 12: Stranica broj 1.....	34
Fotografija 13: Stranica broj 2.....	35
Fotografija 14: Stranica broj 3.....	35
Fotografija 15: Stranica broj 4.....	36
Fotografija 16: Stranica broj 5.....	36
Fotografija 17: Stranica broj 6.....	37
Fotografija 18: Stranica broj 7.....	37
Fotografija 19: Stranica broj 8.....	38
Fotografija 20: Stranica broj 9.....	38
Fotografija 21: Stranica broj 10.....	39

Fotografija 22: Stranica broj 11.....	39
Fotografija 23: Stranica broj 12.....	40
Fotografija 24: Stranica broj 13.....	40
Fotografija 25: Stranica broj 14.....	41
Fotografija 26: Stranica broj 15.....	41
Fotografija 27: Zadnja unutrašnja korica.....	42
Fotografija 28: Zadnja vanjska korica.....	42

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZ METODIKE LIKOVNE KULTURE II.

Tema: Osmišljavanje priče i izrada slikovnice

Ustanova: Dječji vrtić Petar Pan, Vodnjan / područni vrtić Peroj, mješovita skupina „Lavići“

Odgojitelji: Miriam Taratina i Marija Softić

Broj djece: 9

Psihofizičke karakteristike djece: nema djece s posebnim potrebama, dijete A.B.: izrazita kreativnost u verbalnom izražavanju i osmišljavanju priče ali često povlači drugu djecu izvan zadanog zadatka svojim izrazitim verbalnim izražavanjem, djeca V.Š. i N.B.: izrazita likovna nadarenost, M.B.: sistematičnost pri detaljnom prikazivanju kadra priče-u crtanju zatijeva mnogo vremena potrebnog za dovršetak rada, E.DŽ.: samostalnost i samozatajnost u radu.

Likovno područje: crtanje, slikanje

Likovne tehnike: crni flomaster, flomasteri u boji, kolaž

Likovni jezik: boja, kontrast, ritam, harmonija, tekstura, crta, ploha, volumen, ravnoteža, niz

Oblik rada: frontalni, grupni-individualni

Metode rada: metoda razgovora, metoda rada s tekstem (osmišljavanje i pričanje osmišljene dječje priče), metoda analitičkog promatranja kadrova, dijelova priče i realizacija, rad i upoznavanje s materijalom, rad na realizaciji slikovnice

Materijali: podloga od tkanine (žutica) A5 formata, crni flomaster, flomasteri u boji, ljepenska, tkanina (juta), tkanje, ljepilo, škare

Cilj: razvoj verbalno-likovnog stvaralaštva, razvoj kreativnosti i mašte, razvoj sposobnosti shvaćanja dijelova i cjeline, izražavanja i stvaranja, interesa za likovnu umjetnost i književnost

Zadatci:

Odgojni zadatci: razvoj osjećaja za sklad, harmoniju, prostor, ritam, estetiku, rad u grupi, razvoj snalažljivosti i zainteresiranosti za temu. Razvoj osjećaja suosjećanja prema nekome tko je u nevolji. Razvoj odnosa prema radu i materijalu. Razvoj odnosa pojedinca prema svom radu i radu druge djece. Razvoj osjećaja kod djece da je nešto osobno prešlo u svima zajedničko

Obrazovni zadatci: upoznati djecu s tehnikom koju će koristiti. Upoznati ih s materijalom i smanjenom, A5 plohom za crtanje. Upoznavanje s kadrovima priče uz pisanje teksta priče, osmišljavanje teksta priče

Funkcionalni zadatci: razvoj interesa za likovno izražavanje i upoznavanje likovnog problema, razvijanje fine motorike prstiju i šake, uspješno vladanje prostorom na plohi, razvoj osjećaja za važnost svih dijelova slike, razvoj mišljenja i pamćenja s obzirom na tekst, aktiviranje dječjeg govora-rječnika, poticanje djece na rad i strpljivost uz utjecaj na spretnost

Aktivnosti koje su prethodile: promatranje u centru početnog čitanja i pisanja velikog fonda slikovnica i knjiga. Razgovor s djecom na tu temu, najava aktivnosti koja će slijediti. Verbalno poticanje dječje mašte u osmišljavanju priče. Priprema materijala i prostora za rad.

Organizacija materijala i prostora za rad: u dvorištu za stolom izvršili sve pripreme- napravili predvježbe vani, oformila centar izrade slikovnice u kojem je ista grupa djece aktivno sudjelovala, postava stolova sa zaštitnim stolnjacima i stolica u sredinu prostora uz postavu materijala

Tijek aktivnosti:

Uvodni dio:

Dolazak u odgojnu skupinu u četiri navrata, svaki put sa djecom ponavljam priču. Sada slijedi razgovor o temi sa pitanjima vezanim uz osmišljenu priču. Nakon toga ponudim djeci materijal na kojem će raditi ili su već radili te im postavljam pitanja vezana uz materijale, je li im sve jasno vezano uz to. Upoznat ću ih također sa tehnikom nakon čega počinjemo radom.

Glavni dio:

Djeca će započeti s radom. Djecu individualno potičem na rad tako da posjećujem svako dijete. Potičem na ispravnu uporabu materijala, preciznost i strpljenje. U slučaju uviđene

nesigurnosti u tijeku izvedbe potičem uz sugestije te kroz zajednički razgovor dolazimo do rješenja. Podsjećam na priču i glavne likove koje oni trebaju likovno osmisliti. Rad je bio prilično zahtjevan pa su neka djeca završila svoj rad u trećem danu, i to tada kad su sama zaključila da su gotova i zadovoljna svojim radom. Sve to uz međusobne konzultacije. Djeca su nacrtala kadrove priče i osmislila tekst te ga naknadno napisala crnim flomasterom na tkaninu. Kad smo dobili radove i tekst, samostalno sam složila i zalijepila sav materijal u jednu cjelinu- slikovnicu.

Završni dio (evaluacija):

U zajedničkoj analizi radova djece, omogućujem da svako dijete vidi sve radove. Djeci postavljam pitanja vezana uz samu izvedbu, odabir boja i motiva. Predlažem svakom djetetu da opiše svoj rad, te ukoliko želi, da ispriča ostaloj djeci događaj koji njegov rad prikazuje. Od individualnog rada koje je svako dijete uspješno nacrtalo, stvaramo knjigu koja je naša-zajednička. Na kraju čitam djeci njihovu slikovnicu.

Ravnatelj:

Odgojitelj-mentor:

Zapažanja nakon aktivnosti:

Nakon dobivene dozvole od strane ravnateljice dječjeg vrtića „*Petar Pan*“ o mojem prisustvovanju i održavanju aktivnosti u odgojnoj skupini „*Lavići*“ iz Peroja, u razgovoru s odgojiteljicama skupine došle smo do dogovora oko točnog dana održavanja aktivnosti vezane za završni rad. Kao što sam ranije navela, za koordinatoricu izrade slikovnice dodijeljena mi je odgojiteljica-mentorica Mirjana Kalčić koja je također prisustvovala mojem prvom dolasku u skupinu na početnoj aktivnosti.

Nakon provedenog razgovora s djecom odvojila sam devetero zainteresirane djece za izradu same slikovnice. Taj je razgovor započeo pitanjima primjerice: volite li slikovnice? Koja ti je omiljena slikovnica?, itd. U nastavku sam izdvojila grupu djece i odvela u dvorište vrtića te poticala ih na korištenje mašte pomoću platnenih lutaka koje su u međusobnom dijalogu započele osmišljavanjem priče na što su se djeca nadovezala i tako u razgovoru s lutkama dobili smo vlastitu priču „*Zmaj Rigovač*“.

Jedan je dječak svojim idejama verbalno odvlačio drugu djecu izvan aktivnosti ali smo se uspješno više puta vraćali na dijelove priče koje smo osmislili potičući nastavak. Nakon tako dobivene priče u sljedećem dolasku okupila sam istu grupu djece i predložila crtanje različitih kadrova osmišljene priče na podlozi od tkanine. Svako je dijete odabralo željeni kadar koji želi crtati te smo tako započeli ilustriranjem same slikovnice. Tkanina kao podloga nije im bila poznata pa je stoga djeci bilo potrebno vrijeme upoznavanja s materijalom. Također, tkanina je A5 formata na koji djeca nisu navikla. Nadalje, aktivnosti su bile vezane za dovršavanje radova i pisanje teksta.

Tekst smo pisali u dvorištu za stolom u grupi od troje djece s izmjenama. Pisanje je djecu zanimalo, ali ih je i brzo umaralo te im je često padala koncentracija gdje smo trebali prekinuti pisanje. Djeci sam predložila odmor uz igru dok su druga djeca došla pisati i tako naizmjenično.

Djeca su bila vrlo zainteresirana i često mi postavljala pitanja o slikovnici i kad će ju moći vidjeti gotovu i pročitati. Obećala sam im još jedan dolazak s gotovom slikovnicom koja je djelo sve djece koja su sudjelovala.

16. SAŽETAK

Ovim se radom na temu tkane slikovnice nastojalo istražiti svrhu, funkciju i važnost slikovnice, ali i pokazati na kakve se sve inovativne načine slikovnica može izraditi. Rad je sastavljen od trinaest poglavlja s pripadajućim potpoglavljima. U prvom se dijelu rada slikovnica predstavlja kroz teoriju, drugi je dio rada usmjeren na prikaz praktičnog zadatka izrade tkane slikovnice. U izradi slikovnice sudjelovali su odabrani polaznici odgojne skupine „Lavići“ vrtića iz Peroja, a rezultat projekta je izrađena tkana slikovnica koja je svima koji su na neki način bili uključeni u njezin rad pokazala koliko je slikovnica moćno sredstvo za komunikaciju s djecom.

Ključne riječi: slikovnica, tkana slikovnica, izrada slikovnice, priča, osmišljena priča

17. SUMMARY

The goal of this research was to see what is the purpose and function of a picture book. Also, another aim was to find innovative ways to create a new picture book.

This research is divided into thirteen chapters with related subchapters. The first part of this work is focused on the picture books theory, the second part explains how a new woven picture book was created. The practical part of this work was accomplished along with the children from Peroj's kindergarten group „Lavići“, and the result is a new woven picture book. This picture book has proved to all of us who were included in its creation how important pictures books are for communication with children.

Key words: picture book, woven picture book, making a picture book, story, designed story